

Tämä julkaisu on digitoitu Jyväskylän yliopiston kirjaston 100-vuotisjuhlan kunniaksi vuonna 2012.

URN:ISBN: 978-951-39-4668-5
978-951-39-4668-5 (PDF)

Jyväskylän yliopiston kirjasto

dupl/7.9.

Jyväskylä
Tieteellinen Kirjasto

M. Airila

Jyväskylän Yliopistoyhdistys

Kirjastotalo ulkoa.

JYVÄSKYLÄN
TIETEELLINEN KIRJASTO

KATSAUS SEN SYNTYYN
JA KEHITYKSEEN

—

M. AIRILA

K. J. Gummerus Osakeyhtiön
kirjapainossa, Jyväskylässä 1927

ALKUSANANEN.

Maamme vanhempain kirjastojen rinnalla Jyväskylän Tieteellinen kirjasto on vasta eilispäiväinen lapsi, joka ei vielä taipaleellaan ole kerinnyt sellaiseen merkkivuoteen, että se aiheuttaisi kirjaston vaiheita kuvaavan esityksen esiintymisen. Silti käsitykseni mukaan kirjaston vastaisuutta silmällä pitäen on asiallista syytä juuri tällä ajankohdalla luoda silmäys sen syntyyn ja kehitykseen; kysymykset, jotka ovat kirjaston tulevaisuudelle ensiarvoisia, odottavat ja vaativat nyt ratkaisua. Näiden kysymysten valaiseminen on osaltaan määrännyt esitykseni luonteen, — niinpä syntyhistorian tarkan esittämisen, joka laajemmalti harrastusta herättämättä kuitenkin kiinnostaa kirjastolle läheisiä piirejä ja paikkakunnallisten olojen kannalta on tärkeä. Jos jotkut esitykseen sisältyvät tiedot ovat sitä laatua, että jokunen kaukaisempikin kirjastotyön ja suomalaisen sivistyksen ystävä katsoo kannattavan niihin tutustua, on se oleva kirjoittajalle tyydytyksenä.

Helsingissä syyskuulla 1927.

Tekijä.

KIRJASTON SYNTY. RAKENNUSKYSYMYKS.

Jyväskylän Tieteellisen kirjaston synty on elimellisessä yhteydessä Jyväskylän yliopistokysymyksen kanssa eikä aikaankaan katsoen ole tämän uudelleen-elpymistä paljoa myöhempi. Kumpaankin aloite tehtiin Jyväskylän Kasvatusopillisen yhdistyksen kokouksissa. Jyväskylän yliopistoajatuksen elpymiskausi lukee alkunsa marraskuun 15 p:stä 1910, jolloin johtaja Arvi Kuha alusti tämän asian; tästä herätteestä nousi vähitellen eloisa harrastus uuden suomalaisen korkeakoulun perustamiseen sillä paikkakunnalla, jolla asia oli virinnyt, mutta myöskin muualla maassamme. Voi jollain syyllä sanoa, että Turussa toimintansa alkanut suomalainen yliopisto juuri tästä aloitteesta juontaa ensimmäisen alkunsa, jotenka aloite tavallaan on vienyt tulokseen, vaikka toisin kuin alustaja oli asian ajatellut.

Mainitun yhdistyksen tammikuun 24 p:nä 1911 pitämässä kokouksessa lehtori M. Airila alusti kysymyksen kirjaston perustamisesta Jyväskylään. Tutustuminen niihin perusteluihin, jotka silloin esitettiin, ja niihin päämääriin, jotka kirjastolle asetettiin, voi olla nyt, kirjastotyön johonkin määrin vakaannuttua määrättyihin uomiinsa, kiintoisaa. Saakoon siis alustus tässä sijansa, joskin se lähtee eräissä kohdin edellytyksistä, jotka eivät enää ole päteviä.

»Kun johtaja Arvi Kuha alkavan Kasvatusopillisen yhdistyksen ensimmäisessä kokouksessa esitetyssä alustuksessaan uudelleen elvytti eloon jo kauan uinahtaneen ajatuksen Jyväskylään kerta perustettavasta yliopistosta, lausuttiin se toivomus, että nostettua kysymystä edelleen pidettäisiin vireillä ja että sitä eri puolilta valaistaisiin. Nostetun kysymyksen kannavuus on niin laaja, alustavatkin toimenpiteet niin moninaisia, että julkinen asian eri puoliin kohdistuva keskustelu on mitä välttämättömin. Siitä, missä määrin meissä on uskoa tämän aatteen toteutumiseen ja halua tehdä sen puolesta sanoin ja teoin työtä, siitä merkittäväällä tavalla riippuu, avataanko kerta Suomen toisen yliopiston ovet opinhaluisille nuorisoparville Jyväskylässä vai jossakussa niistä kaupungeista, joita nyt jo on kilpapakentälle ilmaantunut ja joiden lukumäärä varmaankin vielä on moninkertaiseksi kasvava.

Mainitussa alustuksessaan herra Kuha m.m. sanoo: »Kysymys on rahakysymys. Mutta siksi juuri se ei olekaan vain unelma. Sillä rahaa voidaan hankkia, jos sitä välttämättömästi tarvitaan.»

Niinpä kyllä. Kysymys on pääasiassa ja ennen kaikkea rahakysymys. Mutta siinä on sellaisiakin puolia, tärkeitäkin puolia, joihin meidän nähdäksemme työn myöskin tulisi jo alusta pitäen kiireimmiten kohdistua; kuitenkin tarkoittamamme toiminta ei ainakaan yksinomaisesti ole vain varain keruuta.

Jo alustavissa toimenpiteissä saattaa olla syytä ajatella tulevan yliopiston ensimmäistä toimintaa, mitä tiedekuntia tai tiedekunnan osastoja siihen olisi suunniteltava. Erilaisia mielipiteitä on lausuttu julki. Jo yksistään käytännöllisiä näkökohtia silmällä pitäen ei näytä olevan syytä aluksi ajatella niitä tieteenhaaroja, joiden opetus vaatii menestyäkseen laajoja ja kalliita kokoelmia. Vaan mitä tieteenhaaroja Jyväskylän yliopisto ensi aluksi edustaneekaan, niin yksi asia on

selvä: ilman kirjastoa ei tämä laitos kykene toimimaan. Ja selvä on tämäkin seikka: kirjastoa ei luoda joidenkin vuosien, eikä vuosikymmenenkään kuluessa; siihen tarvitaan vuosikymmenien uutteraa keräystointia. Ja pitkäaikainen keräys vie vähillä varoilla tulokseen, jota moninkertaisella summalla yhdessä tuokiossa ei saavuteta.

Mielestämme siis kysymys kirjaston perustamisesta on kysymys, jota yliopistoasian käsittelyä varten asetetun komitean tulee tarkoin pohtia. Toiselta puolen asiaa on ajettava niin, että lopullisen päämäärän mahdollisesti jäädessä toteutumatta, varoja ei ole hukkaan kulutettu, toiselta puolen on vältettävä toimetttömyyttä.

Mitä kirjaston tulisi sisältää? Päämääränä on, että siinä tavattaisiin kaikki tähän saakka ilmestynyt kotimainen ja liiankin suomalainen kirjallisuus Agricolasta alkain. Siitä tulisi kansalliskirjasto siinä mielessä, että se olisi koko Suomea varten aiottu, mutta lisäksi siinä mielessä, että ennen kaikkea täydellinen suomalaisen kirjallisuuden kokoelma olisi siinä tarjolla. Lähinnä työn tulisi kohdistua nimenomaan vanhemman harvinaisen kirjallisuuden hankkimiseen. Vaikeimmin saatavaan kirjallisuuteen kuuluvana on erittäinkin muistettava sanomalehtikirjallisuus. Ja ensi työksi olisi kootava kaikkien omassa kaupungissamme ilmestyneiden sanomalehtien täydelliset sarjat. Ehkäpä työ tällä kertaa vielä on mahdollinen; kun vuosikymmen vierähtää, on saattanut syntyä aukkoja, jotka eivät enää ole täytettävissä.

Ei ole kiellettävissä, että nykyään on maassamme kaupunkeja, joilla on paremmat edellytykset kuin Jyväskylällä tällaisen kirjaston alulle panemiseen. Mutta eipä kaupunkimme tässä suhteessa huonoimmallakaan puolella ole. Kirjaston pohjana olisi se osa seminaarin ja lyseon kirjastoista, jota opettajain ja oppilaiden koulutyö ei kaipaa. Että näiden

laitosten opettajakunnat kieltäytyisivät puoltamasta kirjaston mainitun osan luovuttamista alkavalle kansalliskirjastolle, niin pian kuin kirjavarain hyvä hoito on taattua, tai että koulu- ylihallitus opettajain tekemän pyynnön hylkäisi, sitä ei liene tarvis olettaa. Seminaarin ja lyseon kirjastoista saataisiin melkoinen määrä viime vuosisadalla ilmestynyttä hengellistä y.m. pikkukirjallisuutta, edelleen vanhoja sanomalehtivuosikertoja, niiden joukossa enin osa sellaisia, joiden hankinta muuten kävisi ylen vaikeaksi. Tulevaa kirjastoa varten Jyväskylän yliopiston ajatuksen synnyttäjä W. S. Schildt testamentissaan määräsi oman kirjastonsa. Ja hiljan saatiin lahjana tohtori A. R. Spooilta Turusta niinkään kirjasto, joka ei suinkaan ole arvoton.

Tästä alusta olisi nouseva se kansalliskirjasto, joka kerta on täyttävä avaroita saleja ja joka on tuova Jyväskylälle aikain täytyessä yliopiston. Sen kartuttaminen tapahtuisi aluksi lahjoilla ja testamentteilla. Monen monelle suomalaisen sivistyksen ja suomalaisen tieteen harrastajalle on oleva mieluinen se ajatus, että hänen hellimänsä ja hartaudella kokoomansa kirjasto ei joudu omistajan kuoltua hajoamaan huutokauppa-kamarin kautta kaikille maan äärille, vaan saa koottuna, hyvin hoidettuna palvella edelleen sivistystarkoituksia. Yliopiston kirjastossa hänen kirjavarojaan ei enää kaivata; silloin hän sen mielellään on lahjoittava uudelle kansalliskirjastolle. Puolitaisia tähän suuntaan meneviä lupauksia on jo olemassa.

Moni saattaa asettua epäilevälle kannalle esittämäämme ajatukseen nähden. Epäilijöille tahdomme ensinnäkin mainita, että ajatus juuri Jyväskylään perustettavasta kansalliskirjastosta on saanut muilla paikkakunnilla lämmintä myötätuntoa osakseen, joka myötätunto vain on saatava teoksi muuttamaan. Ja ennen kaikkea on epäilijäin syytä palauttaa mieleensä, että v. 1909 valtiopäivillä tehtiin anomusehdotus kan-

salliskirjaston ja maakunta-arkiston perustamisesta Jyväskylään. Anomuksen allekirjoittajain joukossa oli jokunen meidän vaali-
piirimme edustaja, mutta enimmäkseen vieraspaikkakuntalaisia,
niiden joukossa sellaisia tunnettujakin nimiä kuin O. A. Hai-
narin, E. S. Yrjö-Koskisen y.m. Aloite ei ole lähtenyt Jyväskylästä, vaan pääkaupungista. Jyväskyläläisillä ei ole muuta osaa tähän anomukseen, kuin että aloitteentekijäin ihmeeksi sanattomina ottivat sen vastaan.

Anomusehdotuksen allekirjoittajat perustelussaan viittaavat maamme kasvavaan sivistystarpeeseen, liiatenkin keski- ja pohjois-Suomen tarpeisiin, sekä toiselta puolen siihen vaaraan, joka voi koko suomalaista kulttuuria kohdata sen kautta, että kaikki kirja-aarteemme ovat yhteen paikkaan kasattuina, pääkaupunkiin, joka lisäksi on linnoituskaupunki. Uuteen kansalliskirjastoon voitaisiin heidän mielestään siirtää kaikki yliopiston kirjaston omistamat kirjateosten kaksoiskappaleet, joita tämä ei katso tarvitsevansa; sille olisi varattava sama etu, jota yliopiston kirjasto nauttii, nimittäin oikeus saada vapaa-kappale kaikkia valtion ja yksityisten kustantamia julkaisuja.

Kaikki nämät suuret edut tulevat uuden kirjaston osaksi vasta sitten, kun se on valtion varoilla kannatettava, valtion omistama laitos. Siihen mennessä olisi Jyväskylän ja ympäröivän maakunnan osotettava, että on olemassa harrastuksia tällaisen laitoksen luomiseen. Kun mainitsemamme anomusehdotus joskus uusittuna joutuu eduskunnassa pohdinnan alaiseksi, niin kansalliskirjastosta on kyllä, samoin kuin yliopistostakin, monta kaupunkia kilvoittelemassa. Jyväskylän pitäisi silloin voida osottaa joitakin tosiseikkoja, jotka sen puolesta puhuvat.

Mitä kaupungin puolestaan on asian edistämiseksi tehtävä?

Lyhyesti sanoen, sen on tehtävä yksityisten kerääntyö mahdolliseksi. Sen on suoritettava välttämättömät sitomis- ja

hoitokustannukset, niin että kirjasto alusta pitäen on käyttäjille avoinna.

Tämä on vaatimus, joka voidaan täydellä oikeutuksella esittää. Vaan sillä ei ole vielä kaikki tehtynä. Vaikeinta ja eniten kustannuksia kysyvää on sopivan huoneuston saaminen. Aluksi olisi sopivinta sisustaa suurehko huone kirjasto-huoneeksi — muusta kuin kivirakennuksesta ei voi olla puhuttakaan — ja sen ohessa pidettävä vireillä kysymystä varta vasten rakennettavasta huoneustosta, jossa yhden tai kahden kirjastohuoneen lisäksi olisi lukusali.

Voidaanhan esitettyä vastaan lausua vastaväitteitä. Eihän voi varmana pitää, että juuri Jyväskylään näilläkään ponnistuksilla saataisiin tuo tulevaisuuden uusi kansalliskirjasto. Mutta tokko tämä työ sittenkään olisi hukkaan mennyt? Vaikkapa hanke raukeaisi, niin täyttäisihän ainakin tuo kirjasto paikallisen kirjaston tarpeen, ja kirjastorakennus jäisi valistuksen levittäjäksi ahtaammalle piirille.

Ja ennen kaikkea on epäilysten pyrkiessä mieleen muistettava, että se kirjasto, jonka puolesta olen tahtonut tällä puhua, on ehto, jota ilman ei ainakaan maamme toista yliopistoa tänne saada, ja niinikään on muistettava, että se kannatus, joka kirjasto-aatteen osaksi mainitsemamme anomusehdotuksen todistuksen mukaan ulkopuoleisiltakin on tullut, uhkaa laimeta, ellei täällä huomata muuta kuin täydellistä passiivisuutta.

Sangen paljon yksityiskohtia voitaisiin tämän kysymyksen valaisemiseksi tuoda esiin, mutta tässä tilaisuudessa riittääköön jo esitetty. Mitä tämän lisäksi vielä olisi mainittavaa, jääköön siis syrjään. Jos yhdistys on sitä mieltä, että yliopistokysymyksen onnellinen ratkaisu on läheisessä yhteydessä nyt esitetyn kysymyksen kanssa, niin toivon, että tämä asia kokonaisuudessaan jätettäisiin yliopistovaliokunnan pohdittavaksi.»

Alustuksessa siis viitattiin siihen, että valtiopäivillä oli paria vuotta aiemmin tehty ehdotus kirjaston perustamiseksi Jyväskylään; tämä ajatus oli myös asetettu Jyväskylän yliopistokysymyksen yhteyteen. Tässä anomusehdotuksessa, joka toht. A. V. Koskimiehen aloitteesta syntyneenä O. A. Hainarin, E. S. Yrjö-Koskisen, A. Liston, J. E. Antilan, Eveliina Alakuljun, Juhani Arajärven, Wilh. Malmivaaran, A. Koiviston, Juho Malkamäen ja Toini Voipion allekirjoittamana esitettiin v. 1909 toisilla valtiopäivillä, asetettiin siinäkin toiseksi kirjaston tarkoituksena mahdollisimman täydellisen fennica-kokoelman luominen. Se anomuksen kohta, johon alustuksessa on viitattu, kuuluu sananmukaisesti: »Sen vakaumuksen elähyttämänä, että syvennetty ja laajennettu kansallissivistys on Suomen kansan velvollisuus itseään kohtaan, katsomme välttämättömäksi, että avaran maamme pohjois- ja keskiosia varten perustetaan kansalliskirjasto, joka pystyy tyydyttämään sitä tiedon ja tutkimuksen halua, mikä siellä epäilemättä elää yhtä voimakkaana kuin eteläisemmissäkin maakunnissa, vaikka se tarpeellisten apuneuvojen puutteessa ei aina pääse oikeuksiinsa. Toisen kansalliskirjaston perustaminen olisi varovaisuudenkin syistä perin tärkeä. Yliopiston kirjasto Helsingissä, ainoa tähänastinen kansalliskirjastomme, voi joutua tapaturman kautta häviöön, ja silloin koituisi koko suomalaiselle kulttuurille arvaamaton vahinko, jota ainoastaan ehdottamamme rinnakkaiskirjasto saattaisi jossain määrin korvata.»

Anomusehdotus päättyy seuraaviin ponsiin:

että pohjois- ja keski-Suomea varten, mieluummin Jyväskylän kaupunkiin, yleisillä varoilla perustettaisiin ja ylläpidettäisiin kansalliskirjasto tarkoituksenmukaisine rakennuksineen sekä hallinto- ja hoitoelimistöineen,

että tämä kirjasto saisi nauttia m.m. sitä etua, joka on nykyisellä yliopistonkirjastollakin, nimittäin oikeutta vapaa-

kappaleeseen kaikkia valtion ja yksityisten kustantamia julkaisuja, joko kirjoja, aikakaus- ja sanomalehtiä tai tilapäisiä painotuotteita, ja

että tämän kansalliskirjaston yhteyteen perustettaisiin maakunta-arkisto pohjois- ja keski-Suomea varten.

Samoja ajatuksia toistuu vielä siinä keskustelukokouksessa, jonka Suomalainen Tiedekatemia toukokuun 7 p:nä 1911 Jyväskylässä vieraillessaan oli järjestänyt paikkakuntalaisten kanssa kesäsemesterikysymyksen käsittelyä varten. Käyttämässään puheenvuorossa prof. E. N. Setälä m.m. lausui, että yliopisto ei ole mahdollinen ilman yliopiston kirjastoa, mutta yliopistokysymyksestä riippumattakin on tärkeitä, että meillä perustetaan useita keskuskirjastoja. Niin kauan kuin kätöistä voidaan saada kokoon vanhaa kirjallisuutta, olisi tähän tehtävään ryhdyttävä, koottava kaikkea mitä voidaan saada. Helsingin yliopiston fennica-kokoelma on puutteellinen siihen nähden, mitä muualla ilmestyy suomalaisia painotuotteita. — Samansuuntaisia näkökohtia esitti myöskin prof. Kustavi Grotenfelt lausuen, että yleiseltä isänmaalliselta kannalta on tärkeäksi katsottava, että useammilla paikkakunnilla huomattavia kirjastoja syntyisi. Jotta Jyväskylään hankkeilla oleva kirjasto todella saisi arvoa, olisi suotavaa, että aluksi rajoit-tauduttaisiin muutamiin tärkeimpiin aloihin. Kirjastossa olisi oleva ensinnäkin edustettuna fennica-kirjallisuus ja sen lisäksi sellaiset kirjallisuuden haarat, joilla voi olla yleisempi merkitys kansalliselle kirjallisuudellemme. Tällainen kirjasto olisi paras pohja kesäsemesteri-hankeelle.

Laajasuuntaisen kirjaston perustaminen oli saanut yliopisto-asian läheisimmissä harrastajapiireissä ehdotonta myötätuntoa osalleen. Se kysymys, josta ohi ei voitu päästä, jos mieli saada asia menestymään, oli tietenkin rakennuskysymys. Kasvatusopillisen yhdistyksen mainitussa kokouksessa (24/1 1911)

oli yksityisesti jo lausuttu se ajatus, että silloinen viraton n.s. Lounaispuiston kulmauksessa sijaitseva valtion viljamakasiini, jonka rauhalliset, sopusuhtaiset ääriiviivat viihdyttivät ohikulkijan silmää, olisi kenties tarkoitusta varten saatavissa. Huhuttiin rakennusta C. L. Engelin piirustamaksi, — se olisi siis tähänastista paremmankin tehtävän arvoinen. Mutta tiedettiin myöskin, että Jyväskylän kaupungin valtuusto edellisvuosina oli eri kertoja käestänyt rakennusta haltuunsa, siinä onnistumatta.

Yliopistovaliokunnan ^{4/3} 1911 pidetyssä kokouksessa esitettiin aikaisemmin asetetun kirjastovaliokunnan mietintö, jossa huomautettiin, että kirjastokysymyksellä on yliopistokysymyksessä tärkeä sija ja että olisi syytä ruveta tarmokkaasti työskentelemään sen hyväksi; lähinnä olisi pyydettävä valtuustoa ryhtymään toimiin valtion viljamakasiinin saamiseksi kaupungin haltuun. Yliopistovaliokunta hyväksyi tämän lausunnon, jonka mukaisesti esitettiin ^{24/5} 1911 päivätyssä kirjelmässä valtuustolle, että käännettäisiin henkilökohtaisesti hallituksen jäsenten puoleen mainitussa asiassa. Tähän esitykseen suostuen valtuusto antoi jäsenensä, yliopistovaliokunnan puheenjohtajan, tohtori K. J. Jalkasen tehtäväksi Helsingissä tiedustella asianomaisilta viranomaisilta, millä ehdolla valtio olisi halukas luovuttamaan viljamakasiinin kirjastorakennukseksi. Tällä matkallaan — se tehtiin keväällä 1911 — toht. Jalkanen sai niiltä henkilöiltä, joiden puoleen asiassa oli käänntynyt, osittain ristiriitaisia tietoja. Ottaen huomioon etupäässä kamreeri J. Vartiovaaran epäävän lausunnon — makasiini saattoi muka olla valtiolle tarpeellinen —, oli hän tullut siihen käsitykseen, ettei asiaa kannattanut tätä tietä sen pitemmälle ajaa, ja valtuusto jättikin sen silloin silleen.

Rakennuksen saaminen perustettavalle kirjastolle kohtuullisilla kuluilla oli kuitenkin niin polttava, että asiaa ei voitu

jättää sikseen. Sentähden eräs kirjastovaliokunnan jäsen yksityisesti tiedusteli uudelleen parilta hallituksen jäseneltä, eikö minkäänlaisia mahdollisuuksia asian suotuisaan ratkaisuun ollut, ja saikin sen tiedon, että jos mainittu makasiini voitaisiin vaihtaa toiseen, rautatien varteen rakennettavaan puiseen tai tiilimakasiiniin, tällaiseen tarjoukseen voitaisiin suostua. Tämän johdosta valtuusto antoi rahatoimikamarin asiaksi teettää aiotun uuden makasiinirakennuksen piirustussuunnitelman sekä eroittaa 60 neliössä olevan tehdastontin n:o XVI:n pohjoispäästä alueen rakennusta varten. Tämä paikka Tourujoen rannalla katsottiin tarkoitukseen sopivimmaksi. Kun kuitenkin puisen rakennuksen kustannukset olisivat nousseet 9,000 ja tiilisen 15,000 markkaan, esittivät eräät yliopistovaliokunnan jäsenet vieläkin kerta yritettäväksi saada lahjana tai aiemmin arvioituun 6,000 markan hintaan makasiinirakennuksen. Vaikkakin valtuustossa jo lienee ollut epäilyksiä siitä, oliko mitään tätä tietä saavutettavissa, annettiin kuitenkin (14/3 1912) toht. Jalkasen tehtäväksi uudelleen käydä pääkaupungissa asiaa ajamassa. Matkan tuloksena olikin, että päätettiin kääntyä Keisarillisen Senaatin puoleen uudella pyynnöllä.

Tämän pyynnön omituinen sanamuoto selviää, kun palauttaa mieleensä silloiset olot. Anomuksen laatija, toht. Jalkanen, oli saanut sen käsityksen, että asian menestys olisi paraiten taattu, jos se esitettäisiin silloisen hallituksen jäsenille, ikäänkuin uusi kirjasto sekä tehdyt kirja- ja rahalahjoitukset olisivat kaupungin. Se mahdollisuus, että valtio yleensäkin olisi voinut luovuttaa omaisuuttaan äsken perustetulle yliopistoyhdistykselle, joka ei ollut juridinen persoona ja jonka pysyväisyys ei ollut taattua, oli alun pitäen jätetty laskelmain ulkopuolelle. Anomuksessa, jonka valtuutetut sinään hyväksyivät, sanotaan: Kun kaupungilla ei näet nykyään ole

sopivaa tilaa kirjastolleen ja kun kaupungille on lahjoitettu kaksikin arvokasta yksityiskirjastoa (W. S. Schildtin ja A. R. Spooфин!) sekä n. 38,000 markan suuruinen rahasto (Schildtin perustama kirjallisrahasto!) kirjastoa varten, jonka korot lahjoituskirjan mukaan on käytettävä kirjojen hankkimiseksi, niin on kaupungin pakko aivan ensi tilassa pitää huolta sopivan huoneuston hankkimisesta kirjastojensa tarpeeksi. — Marraskuun 28 p:nä 1912 päivätyssä kirjelmässä senaatti ilmoitti suostuvansa tehtyyn anomukseen niillä ehdoilla, jotka kaupungin valtuusto oli esittänyt, nim. että kaupunki korvaukseksi luovuttaa yhtä suuren alueen kaupungin maata rautatien varrelta, jota paitsi kaupunki sitoutuu siltä varalta, että lähimpinä vuosina tarvittaisiin viljamakasiinia kruunun tarpeeksi, antamaan viiden vuoden aikana nykyistä kruunun viljamakasiinia vastaavan varastohuoneen kaupungin alueelta kruunun käytettäväksi.

Valtuustolle osoitetussa, ^{27/12} 1912 päivätyssä kirjelmässä kirjastovaliokunnan puolesta nyt anottiin, että makasiinirakennuksen muuttaminen kirjastorakennukseksi heti pantaisiin vireille ja että asiaa varten asetettaisiin valiokunta. Tosin oli jo aiemmin yliopistovaliokunnan kirjastokomitean toimesta olemassa luonnos, arkkitehti Yrjö Blomstedtin suunnittelema, mutta ennenaikainen kuolema ei sallinut hänen edelleen kehittää työtänsä. Ehdotuksen mukaisesti asetti valtuusto rakennustoimikunnan, jonka tehtäväksi tuli valmistaa asiaa ja tehdä siitä ehdotus sekä hankkia piirustukset, valiten puolestaan siihen 3 jäsentä, hrat V. Wartiovaaran, K. J. Backmanin ja T. Vartiaisen. Tieteellisen kirjaston johtokunnan tehtäväksi jäi valita 2 jäsentä. Näiksi tulivat hrat Jalkanen ja Airila.

Arkkitehti Blomstedtin työn jatkajaksi päätettiin pyytää arkkitehti Vivi Lönniä, joka otti tehtävän vastaan. Häneltä

saatiin kaksikin vaihtoehtoista piirustusta, joista toisessa, kalliimmassa oli suunniteltu rakennuksen korottamista ja katto- rakenteen muuttamista. Vähempien rakennuskustannuksien takia esitti valiokunta lausunnossaan ^{8/9} 1913 hyväksyttäväksi toisen luonnoksen, jonka mukaan rakennuksen ulkokonttuurit jäivät muuttumatta. Kustannusarvio päättyi 35,500 markkaan. Valiokunnan lausunnossa tavataan nyt se ajatus julkilausuttuna, että kaupunginkin kirjastolle ja aikakauslehtilukusalille varattaisiin rakennukseen suojat, ja tämä oli piirustuksia laadittaessakin otettu huomioon. Asia jätettiin vielä kaupungin kirjaston johtokunnan pohdittavaksi. Tämä esittää laajassa lausunnossaan (^{12/12} 1913), jossa muuten tuodaan esille ajatus kirjastorahaston perustamisesta Jyväskylään, hyväksyttäväksi alemman kustannusarvion mukaisen suunnitelman.

Tässä lausunnossa, jossa kyllä on Tieteellisen kirjaston tarpeiden ymmärtämystä, tarkastetaan asiaa kaupungin kirjaston ja lukusalin vaatimusten kannalta. Johtokunta katsoo, että toisessa luovutettavassa huoneessa kaupungin kirjasto saisi kyllin riittävän tilan ja toiseen huoneeseen voitaisiin perustaa referenssikirjasto; tätä huonetta sopisi myöskin käyttää aikakauskirjalukusalina. Näin ollen tehtyä tarjousta ei olisi hylättävä. Sitä vastoin ei uuteen rakennukseen olisi edullista sijoittaa yleistä sanomalehtilukusalia, koska käytettävistä huoneesta on eroitettava osa lainaushuoneeksi kaupungin kirjastossa kävijöille ja koska lukusali täten tulisi sijaitsemaan liian syrjässä.

Johtokunta lausuu esityksensä lopussa ponsien muodossa toivomuksinaan:

1) että kaupunki säilyttäisi omistusoikeuden aiottuun rakennukseen ja ainoastaan luovuttaisi sen Tieteellisen kirjaston käytettäväksi, kuitenkin niin, että jos katsotaan tarpeelliseksi, kaupungin kirjasto ja sen referenssikirjasto ynnä aikakaus-

kirjalukusali 10 vuodeksi sijoitettaisiin kahteen niille varattuun huoneeseen;

2) että, jos mainittujen 10 vuoden perästä Tieteellinen kirjasto huomataan hyödylliseksi, tarkoitustaan vastaavaksi, kaupungin kirjasto siirretään pois ja sitä varten rakennetaan oma kivitalo yhteiseksi kauppahallin kanssa Kunnallistalon ja Seura-huoneen väliselle tontille;

3) että, jos Tieteellinen kirjasto ei täyttäisi siihen asetettuja toiveita, vaan syystä tai toisesta epäonnistuisi, kaupunki luovuttaisi Tieteellisen kirjaston rakennuksen kokonaan kaupungin kirjaston ja lukusalin omaksi;

4) (koskee kirjastorahaston perustamista);

5) että, jos kaupungin kirjasto päätetään sijoittaa Tieteellisen kirjaston rakennukseen, valtuusto valtuuttaisi kaupungin kirjaston johtokunnan valitsemaan kaksi jäsentä — paitsi niitä, jotka jo kuuluvat Tieteellisen kirjaston johtokuntaan — täysin oikeutetuiksi jäseniksi Tieteellisen kirjaston rakennuskomiteaan valvomaan kaupungin kirjaston etuja; ja

6) että molempia kirjastoja yhteisesti koskevia asioita käsittelemään ja niistä päättämään kummankin laitoksen johtokunnat yhdessä kokoontuvat ja että ainoastaan näin tehdyt päätökset olisivat sitovia.

Lausuntonsa lopussa johtokunta ehdottaa toimenpidettä siltä varalta, että valtuusto ei päättäisi sijoittaa kaupungin kirjastoa Tieteellisen kirjaston rakennukseen.

Tämä lausunto sai kaikissa pääkohdissaan sen laajemman toimikunnan hyväksymisen, johon aiemmin asetettu rakennustoimikunta sekä Tieteellisen kirjaston ja kaupungin kirjaston johtokunnat kuuluivat. »Eteisestä oikealle olisi tilava Tieteellisen kirjaston lukusali, joka kesäyliopiston toimintakautena varmaankin tulisi olemaan opiskelijoille mieluisana luku- paikkana. Rakennuksen vastainen pää, eteisestä vasemmalle,

olisi kaupungin kirjaston hallussa; siinä olisi kaupungin kirjaston huone, sen edessä lainajain huone sekä lisäksi pieni lukusali, jossa hakuteoksia ja aikakauskirjoja olisi halullisten käytettävänä. Näiden huoneiden yläpuolella olisi vielä yksi kerros (kirjastohuoneen yläpuolella kaksi kerrosta) varattu Tieteellisen kirjaston kirjamakasiiniksi. Kaupungin sanomalehtilukusali ei tulisi tähän rakennukseen sijoitettavaksi.» Valiokunta hyväksyi asiallisesti, pienin muodollisin muutoksilla, kaupungin kirjaston johtokunnan äsken esitetyistä ponsista 5 ensimmäistä poistaen niitä seuraavat.

Esitys saavutti pääasiallisesti valtuuston hyväksymisen ^{12/3} 1914. Kirjastorahastoa koskeva ponsi jäi kuitenkin pois, niinkään ehdotettu 10 vuoden määräaika, joksi kaupungin kirjastolle ja aikakauslehtilukusalille piti varattaman huone. Valtuuston päätöksen tärkeyteen katsoen jäljennämme vielä tähän asiaan kuuluvat ponnet:

1) Tontilla n:o 1 tämän kaupungin 68 neliössä olevasta entisestä ruununmakasiinista on muodostettava kirjastorakennus noudattamalla halvempaa, 42,000 markan hintaista rakennussuunnitelmaa, kuitenkin liittämällä siihen vahtimestarin asuinrakennus.

2) Kaupunki säilyttää omistusoikeutensa sanotulle tontille rakennettavaan kirjastorakennukseen ja ainoastaan luovuttaa sen Tieteellisen kirjaston käytettäväksi, kuitenkin niin, että kaupungin kirjasto ynnä aikakauslehtien lukusali sijoitetaan kahteen niille varattuun huoneeseen.

3) Jos Tieteellinen kirjasto jostain syystä epäonnistuisi, kaupunki luovuttaa Tieteellisen kirjaston rakennuksen kokonaan kaupungin kirjaston ja lukusalin omaksi.

4) Rahatoimikamarin toimeksi jätetään Tieteellisen kirjaston johtokunnan valitsemien kahden edustajan ja samoin kaupungin kirjaston ja lukusalin johtokunnan valitsemien kah-

den edustajan kanssa yhdessä ryhtyä kohta toimiin lopullisten kirjastorakennuksen piirustusten valmistuttamiseen, ja sittenkun Valtuusmiehet ovat ne hyväksyneet, kirjastorakennuksen rakennuttamiseen.

5) Rahatoimikamarin on tehtävä valtuusmiehille ehdotus siitä, mistä varat ovat otettavat kysymyksenalaisen rakennustyön teettämiseen.

On syytä tässä panna merkille, että kaupungin kirjaston johtokunnan ponsissa, samoin rakennusvaliokunnan ja kirjastojen johtokuntain muodostamain yhteisen valiokunnan ponsissa ja samoin vielä kaupungin valtuuston ponsissa, on sanontatapa »Tieteellisen kirjaston rakennus». Tämä onkin v. 1914 itsestään ymmärrettävä ja ainoa oikeutettu sanamuoto, aikana, jolloin valtuuston jäsenet ja yleensäkin kunnalliset toimihenkilöt tarkoin tunsivat aloitteen tekijäin ponnistukset ja ponnistusten tarkoitukset: tyyssijan luomisen Tieteelliselle kirjastolle. Tärkeätä on myöskin huomata, ettei valtuustoonkaan ponsissa puhuta muusta kuin kahdesta kaupungin kirjastolle luovutettavasta huoneesta. Mitkä nämä huoneet olivat, selviää riittävästi edellisestä.

Päätettiin ryhtyä rakennustoimiin, kun lopulliset piirustukset olivat valmistuneet ja saaneet valtuuston hyväksymisen. Piirustuksiin lisäsi arkkitehti Tieteellisen kirjaston johtokunnan toivomuksesta vielä kellarikerrokseen lisähuoneen, joka on osoittautunut varsin tarpeelliseksi sanomalehtien säilytyspaikaksi.

Sen jälkeen kun vielä sota-ajan tuottamat epäilykset oli voitettu ja Tieteellisen kirjaston hoitovaliokunta tarjonnut 30,000 markan suuruisen rakennuslainan kaupungille, olivat asiat viimeinkin niin pitkällä, että valtuusto ^{18/11} 1914 teki asiassa lopullisen päätöksen, ja rakennustyö ilmoitettiin urakalla suoritettavaksi. Urakoitsijaksi hyväksyttiin tarjokkaista

rakennusmestari J. K. Johansson, jonka tarjous lopullisesti nousi 32,000 markkaan. Kun siihen eivät sisältyneet lämmitys-
laitteet eivätkä vesi- ja sähköjohdot, nousivat rakennuskulut
näin melkoisesti, tehden yhdessä välttämättömän sisustuksen
ja arkkitehdin palkkion kanssa kaikkiaan pyöreässä luvussa
49,000 markkaa. Lisäksi tuli vahtimestarin rakennus y.m.
5,650 mk. Urakkatyön piti olla valmiina elokuun 1 p:nä
1915, mutta tehdyn anomuksen perustuksella myönnettiin lyk-
käystä lokakuun 1 päivään saakka. Itse asiassa viimeistelytöitä
jatkuu vielä hyvän aikaa tämän jälkeen.

Sisustustöitä on vähin erin jatkunut, sitä myöten kuin
kasvava tarve on vaatinut. Nykyisin on hyllyillä täytetty käy-
tettävissä oleva tila. Tieteellisen kirjaston hallussa oleva hylly-
metrimäärä nousee n. 1760 juoksumetriin. Hyllyt ovat kaikki
samanmallisia: siirrettäviä, ilman irrallisia kannatusosia, niin
että hyllylaudoissa on hyllyjen päätylistojen lovia vastaavat
pykälät. Kaupunki on korvannut ne menot, mitä kirjastolla
on ollut sisustustöistä, joitakin eriä lukuunottamatta (maka-
siinikerroksen alla olevan huoneen sisustus ynnä eräitä pie-
nempiä eriä).

Vielä on mainittava, että valtuusto käsitellessään 6/10 1915
kirjastotalon menoarviota päätti, että myönnetty määräraha
oli jääpä kaupungin kirjaston ja Tieteellisen kirjaston johto-
kuntien yhteisesti käytettäväksi ja hoidettavaksi. Vahtimes-
tarin velvollisuutena on myös olla Tieteellisen kirjaston vahti-
mestarina ilman eri palkkiota.

Kirjastorakennus täyttää ainakin paikkakuntalaisten mie-
lestä arkkitehtuurinsa puolesta varsin suuria vaatimuksia. Ra-
kennuksen ulkoasu ei ole koreileva, mutta sen vaatimatto-
muudessakin on julkiselle rakennukselle kuuluvaa arvokkuutta
ja juhlavuutta. Juhlava on myöskin kirjaston valoisa iso sali.
Valitettavaa vain on, että rakennuksen valmiit ulkopuutteet

jo alun pitäen määräsivät sille pienet mittasuhteet; tilan tarkka käyttö on tehnyt sen suojat sokkeloisiksi. Sisäänkäytävästä vasemmalle on rakennus osittain kaksi-, osittain kolmikerroksinen. Oikealla taasen ison juhlasalin alla on tämän laajuinen sanomalehtikellari. Tämä ynnä koko rakennuksen mittainen ullakko on tehnyt tilan puolesta toimeentulemisen näihin asti mahdolliseksi.

Kun kaupungin sanomalehtilukusalille ei varattu suojaa muualta, niinkuin suunnitelmat olivat edellyttäneet, olivat tilat uudessa rakennuksessa kaupungin kirjastolle ja lukusalille liian ahtaat. Virallisissa asiakirjoissa näkee ensi kerran puhuttavan kirjastotalon pääsalin luovuttamisesta kaupungin lukusaliksi siinä kirjelmässä, joka päivättyä ¹⁷/₁₂ 1915 kaupungin kirjaston ja Tieteellisen kirjaston johtokuntain puolesta lähetettiin valtuustolle. Tällöin ei kuitenkaan esitetty muutosta, koska parillaan elettiin sota-aikaa, joka oli vaikeuttanut huoneuston saantia kaupungista m.m. erinäisiä taide-tilaisuuksia varten; kirjastotalon sali oli pienempiä tilaisuuksia varten sovelias ja sitä usein niihin käytettiin. Aika kului edelleen asian ollessa yhä vireillä, kunnes lopulta v. 1927 alusta kaupungin kirjasto siirrettiin kirjastosaliin. Toimenpide on katsottava väliaikaiseksi; kaupungin laajetessa liittämällä siihen pohjoisen ja idän puolella olevat etukaupungit ja keskuksen siirtyessä yhä sinne päin jää kirjastorakennus jäämistään syrjään. On ajan kysymys uusien suojien saanti kaupungin kirjastolle ja lukusalille, ja silloin palautuu kirjastosali Tieteelliselle kirjastolle, jolle se on aiottu, jolle se on kuulunut ja jonka kannattajain toimesta entinen viljamakasiini tänä päivänä on kirjastorakennuksena.

Palaamme vielä kirjastotalon synty aikaan.

Rakennus vihittiin tarkoitukseensa toukok. 6 p:nä 1916 pienellä juhlallisuudella, »kirjallisella iltamalla». Tämän tilaisuuden ohjelmasta mainitaan »Keski-Suomessa»:

»Orkesterin soiton jälkeen rehtori K. J. Jalkanen lausui tervetuliaissanat. »Vappujen» laulu, jota oli kahteen otteeseen, herätti jälleen ihastusta eikä syyttä, kuorohan on aivan verraton. Toht. Martti Airilan puheeseen, jossa hän selosteli kirjastotalon ja Tieteellisen kirjaston vaiheita, palaamme eri selostuksessa. Mielenkiinnoin seurattiin maist. G. G. Ronin muksen esitelmää romaanikirjallisuudesta, jossa puhuja ryhmitteli romaanilajit ja valaisi niitä sattuvin esimerkein sekä lausui eräitä ajatuksia kustakin lajista.

Tarkkaavaisina kuunneltiin rouva Elsa Hästeskon sujuvaa esitystä tanskalaisesta satukirjailijasta H. C. Andersenista. Maist. J. Siljoa on onniteltava tilaisuuteen kirjoittamastaan juhlarunosta, jonka opett. Martti Korpilahti lausui vaikuttavasti.

Lauvantaisessa iltamassa luovutti valtuuston puheenjohtaja, leht. E. Vanttinen, kaupungin puolesta kirjastotalon asianomaisten johtokuntien haltuun.

Kerrottuamme näin lyhyesti iltamissa suoritetusta ohjelmasta, huomautamme, että jyvaskyläläisten on edelleen muistettava kaikin tavoin kirjastotaloa, joka vuosien vierieissä on laajeneva ja kerran oleva tämän kaupungin ylpeys.»

Kirjailija Siljon kirjoittama runo, joka on painettuna hänen kuolemansa jälkeen ilmestyneeseen kokoelmaan »Selvään veteen», on näin kuuluva:

MAAILMAN KIRJA.

Joka kerta, kun tuulet toukokuun
kesän viestiä tuovat, jok'ainoa kerta,
kun aukeevat järvemme aaltoiluun,
joet tulvien etsivät emoa, merta,
on silloin kuin sana saapunut ois,
kova käynyt käsky: »nyt nouse matkaan,
nyt kotoa, homehtumasta, pois!»
— Miten vaatien ne viestit saapuvatkaan!

»Lue kirjaa luonnon ja maailman!»
— elos toukokuussa kun silmäsi avaat,
näet elämän kirjan aukeevan,
rivi riviltä kuljet, tavaat ja tavaat.
Kuin löytäjä uusien maitten oot,
uus Robinson sinä tahdot olla:
»kotirannat kauaksi vaipukoot,
ilo mennä näin meren vainiolla!»

Rivin selväksi saat — se jo vuoden vei;
sivun puoleen saat — meni elosi kevät.
Näet: näin ei elämä riitä, ei!
Ja sun silmäs kuumina värisevät:
opit maailman kirjan aakkoset,
— yhä riittää outoja kirjaimia;
elon merellä näit suven kuukaudet,
— yhä meriä näät, yhä aavempia.

Ja sun katsees kääntyvi sisäänpäin,
sa muistoihin uinahdat ulapalla:
»kai lasna jo kuulin, min matkalla näin:
ei uutt' ole mitään auringon alla.»
Ja paperikirjoista nuoruutes
sä lukuja tuttuja muistossa kertaat,
sa vaiheita omien retkies
sukupolvien sankariretkiin vertaat.

Ja on kuin oisivat kertoneet
ne paperikirjat jo ammoin sulle
sun omien kaihojes taipaleet,
ne, joiden päähän et ikinä tulle . . .
Ja kirjoja niitä sä tulkitset:
uus Robinson sinä sentään olet,
kuten etsijäsielut ne entiset,
joko meriä menet tai maita polet.

Joka paperikirja se käsitti vain
sivun, lauseen tai tavun kirjasta siitä,
mihin mahtuu kohtalot maailmain,

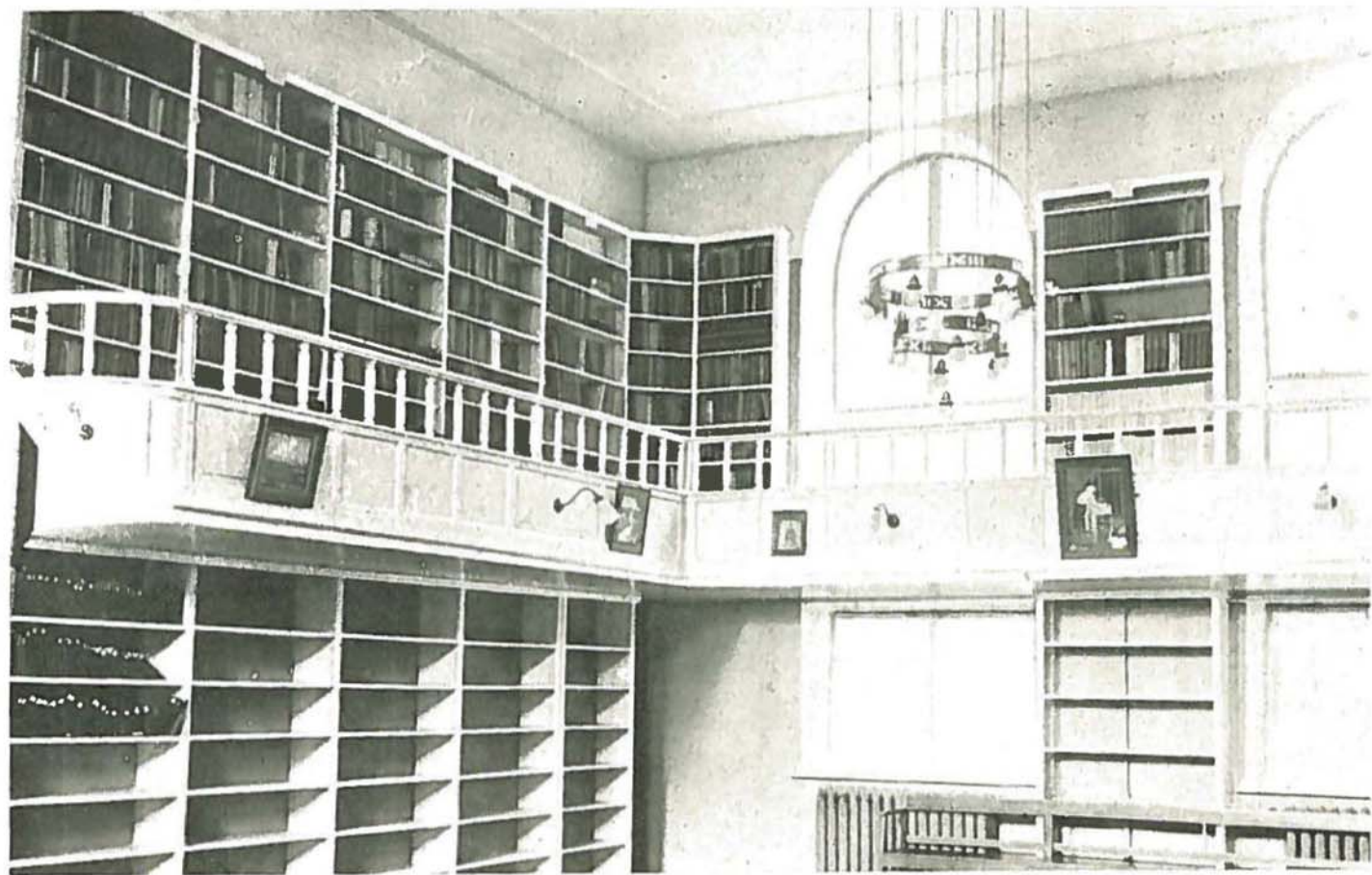
mitä käsittämään elo yks ei riitä,
miss' sun oma kohtalos oleva on
sivu, lause tai tavu, mittasi mukaan,
mikä auki on aina all' auringon,
mitä miljoonat lukee – vaikk' ei läpi kukaan.

— — —

Ja sä näät: joka kerta kun toukokuu
sukupolven uuden ylitse soittaa,
se silloin matkaan tempautuu,
sukupolvi se kevään: sen täytyy voittoa
oma paikkansa lehdillä kirjan sen,
joka auki on maailman ulapalla,
mitä opettikin sana viisauden:
»ei uut' ole mitään auringon alla.»

Mut keskellä aukeinta ulappaa
kun uupuvat jälleen kulkijat uudet,
ne paperikirjat ne todistaa:
»joka taholle riittää rajattomuudet,
sama etsintä elämät miljoonat
jo ammoin vei, saman palkan antoi,
— eri laivat er' aikoja kantoivat,
samat aallot kaikkia laivoja kantoi!»

Ja ne pienet kirjat ne haastelee,
ja se puhuu painettu ihmissana.
Yö merten yllä jo hiljenee,
kupu taivaan kaartuvi tummempana.
Mut on kuin vuossadat haasteleis
sun kanssas kaihoista yhteisistä,
kuin maailman kirjaan sun matkasi veis
joku ulapan hengettäristä.

Kirjastosali.

Kirjamakasiini.

MUU TYÖ KIRJASTON HYVÄKSI.

Aina vuodesta 1865 alkaen oli ollut olemassa Suomalaisen Kirjallisuuden Seura Jyväskylässä, Wolmar Styrbjörn Schildtin aloitteesta syntynyt. Seura tosin oli ollut uinuksissa ja sen jäsenmäärä vuoteen 1911 mennessä huvennut, niin että elossa olivat enää ainoastaan lehtori K. Göös, rouva Fanny Göös, tohtori A. E. Hagfors, hovineuvos A. W. von Zweyberg, tohtorinna A. Cygnaeus ja leskirouva Anna Hoffrén. 46 vuoden kuluttua tämä seura, jonka toiminta alkuperäisen päämäärän hyväksi ei enää saattanut elpyä, kokoontui päättämään toimintansa lopettamisesta ja varojensa käyttämisestä. Kokouksessa, joka pidettiin Jyväskylässä marrask. 20 p:nä 1911, olivat saapuvilla herrat Göös, Hagfors ja v. Zweyberg sekä rouva Göös valtakirjalla edustettuna. Uusiksi jäseniksi päätettiin kutsua tilanomistaja Aatos Schildt, tohtori K. J. Jalkanen sekä pankinjohtaja A. Fredriksson. Kun puheenjohtajaksi oli valittu toht. Jalkanen, esitti leht. Göös, että seuran toiminta lopetettaisiin ja varat lahjoitettaisiin kirjaston perustamista varten Jyväskylän kaupunkiin, jonka kirjaston nimeksi hän esitti »Maakunnan Keskuskirjasto». Nämä esitykset seura hyväksyi, jonka jälkeen lehtori Göös esitti kirjaston sääntöehdotuksen.

Seuran vuosikokouksessa lokak. 1 p:nä 1912 vahvistettiin tehdyt päätökset seuran lakkauttamisesta ja varojen lahjoittamisesta uudelle kirjastolle. Jo edellisessä pöytäkirjassa tapaa »Maakunnan Keskuskirjasto» nimen ohella »Jyväskylän Maakuntakirjasto» nimen; kokousten välillä oli esitetty myöskin nimeä »Kilpisen kirjasto», ja vahvistuksen saaneessa sääntöehdotuksessa on vihdoin nykyinen nimi »Jyväskylän Tieteellinen kirjasto». Seuran varat nousivat Smk. 36,777:16. Kokouksessa valittiin kirjastolle myöskin hoitovaliokunta, johon tuli kuulumaan 5 vakinaista ja 5 varajäsentä.

Tämä rahaerä ei ollut silloisiin oloihin katsoen mitätön. Kirjaston rahavarojen kartuttamiseksi toimeenpantiin v. 1916 arpajaiset, joista saatu tulo oli jaettava kahtia Tieteelliselle kirjastolle ja kesäyliopistolle. Arpajaispyyntö lienee aiheuttanut sen, että silloinen kenraalikuvernööri seurueineen paikalliskunnalla käydessään poikkesi kirjastotalossa ja tiedusteli erinäisiä kirjastoa koskevia asioita. Arpajaisista oli tuloja kirjaston osalle n. 35,000 markkaa. Vielä liitettiin kirjaston varoihin, sittenkun tilanomist. A. Schildt, prof. A. W. Streng ja rouva Saima Streng olivat suostumuksensa antaneet, myöskin »pidennysmerkkirahasto» kaupungin valtuuston päätöksellä ²⁷/₁₂ 1918; tämänkin rahaston oli W. S. Schildt perustanut, edistääkseen suomalaisessa kirjakielessä haluamaansa tunnettua oikeinkirjoituksen uudistusta n.s. venykkeiden muodossa. Rahaston varat nousivat yli 12,000 markan. Tämän rahaston korkoja piti jälkeläisten tahdon mukaisesti käytettävän kirjaston hyväksi siksi, kunnes mahdollisesti havaitaan niitä tarvittavan toisen tarkoituksensa toteuttamiseen, joka voi olla perustajan määräämää lähempänä. — Näin ollen kirjaston varat korkoineen tekevät pyöreässä luvussa kaikkiaan 100,000 markkaa. Tämä summa tuntuu rahan nykyisen arvon kannalta vähäisiltä, mutta muistettava on, että summa oli olemassa, ennenkuin rahan arvon laskeminen oli tapahtunut.

Huhtik. 24 p:nä 1919 päivätyssä kirjelmässä johtokunta kääntyi valtuuston puoleen anoen kirjastolle 10,000 markan suuruista vuotuista kannatusta. Perusteluissa huomautetaan m.m. siitä, että ulospäinkin on tärkeätä, että kaupunki osoittaa harrastustaan kirjastoa kohtaan. Oli näet kysymyksen ollen erään huomattavan sanomalehtivaraston siirtämisestä täkäläiseen kirjastoon, asia rauennut siitä syystä, että »kirjaston varat ovat toistaiseksi ainakin siksi pienet, että ne eivät anna takeita tarkoituksen mukaisesta Tieteellisen kirjaston hoidosta

ja kartuttamisesta; eikä kaupunki ole osoittanut kirjastoa kohtaan sellaista anteliaisuutta, että sekään voisi epäilyksiä hahduttaa». Tehdyn anomuksen johdosta päättivät valtuutetut ottaa kaupungin menoarvioon v. 1920 alusta alkaen Tieteelliselle kirjastolle 10,000 markan avustuksen. Tätä kannatusta on siitä lähtien jatkunut.

Ajan pitkään kuitenkin oli osoittautunut hankalaksi pitää Tieteellistä kirjastoa erillisenä Jyväskylän yliopistohankkeesta riippumattomana laitoksena. Kysymys sen yhdistämisestä yliopistoyhdistyksen valtuuskunnan hoitoon oli ensi kerran esillä hoitovaliokunnan kokouksessa lokak. 23 p:nä 1920. Periaatteellisesti tällöin hyväksyttiin yhdistämisajatus ja asetettiin toimikunta sen aiheuttamista käytännöllisistä toimenpiteistä huolehtimaan. Asia oli myöhemminkin hoitovaliokunnassa esillä, mutta tuli lopulliseen päätökseen vasta $\frac{2}{4}$ 1924 pidetyssä kokouksessa. Päätöksen perusteluissa esitetään, että kirjavarain kartuttua huomattavan suuriksi niiden hoito oli osoittautunut kirjaston käyttövaroille ylivoimaiseksi tehtäväksi, jonka vuoksi hoitovaliokunta katsoi parhaiten huolehtivansa kirjaston vastaisesta menestymisestä, jos se tarjoaa sen Jyväskylän yliopistoyhdistykselle kaikkine oikeuksineen ja velvollisuuksineen, semminkin, kun tämä toimenpide on täydessä sopusoinnussa kirjaston sääntöjen 1 §:ssä mainitun kirjaston alkuperäisen tarkoituksen kanssa. Lisätty hoitovaliokunta päätti yksimielisesti tehdä tämän luovutuksen ja valtuutti puolestaan luovuttajiksi ja luovutuskirjan allekirjoittajiksi kauppias F. Wessmanin ja lehtori S. Ruotsalon. Toivomuksena lausutaan, että yliopistoyhdistys sääntöihinsä tekee asiaa koskevan lisäyksen sekä vielä, että kirjaston rahavarat pysytetään erityisenä rahastona, jonka korot käytetään yksinomaan kirjaston tarpeisiin.

Kokouksessaan $\frac{28}{8}$ 1924 yliopistoyhdistyksen valtuuskunta päätti ottaa huostaansa kirjaston sekä säilyttää rahavarat »Kir-

jallisrahaston» nimellä, jota nimitystä W. S. Schildt oli aikaan siitä rahastosta käyttänyt, joka muodosti kirjaston pohjarahaston. Yliopistoyhdistys oli kirjastoasioita varten asettanut keskuudestaan kirjastovaliokunnan jo kokouksessaan toukok. 2 p:nä 1924, jonka lähimpään hoitoon Tieteellinen kirjasto tuli.

KIRJAVARASTO JA SEN KARTUNTA.

Sillä välin kun kirjastorakennuksen aikaansaanti oli ollut vireillä, oli kirjavarastoa jo alkanut kertyä. Vanhastaan oli olemassa Jyväskylän Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjavarasto, joka oli syntynyt ja karttunut Helsingin vastaavan seuran sekä yksityisten pitkin Suomea asuvien kansalaisten tekemistä lahjoituksista, niin että siihen lopulta kuului 446 nidosta erilaista ja erikielistä kirjallisuutta. Tämä kirjasto jäi sitten W. S. Schildtin haltuun, ja hänen kuolemansa jälkeen se oli sijoitettu lyseon ullakolle.

Uuden keräyksen kautta kertyvän kirjaston ensimmäisenä väliaikaisena sijoituspaikkana oli ollut kesäkuusta 1911 kaupungin Kunnallistalon yläkerrassa oleva huone, joka sisustettiin tarpeellisilla hyllyillä. Tämä saattoi tyydyttää lähimmän tarpeen.

Kirjavaraston kartunnassa on ennen kaikkea kaksi saavutusta maininnan arvoista: Toinen sisältyy Valtioneuvoston ^{14/3} 1919 päivätyyn päätökseen, jonka mukaan Jyväskylän Tieteellinen kirjasto Helsingin yliopiston kirjastoon toimitetuista vapaakappaleista saa yhden kappaleen sellaisia painotuotteita, joita 4 p:nä tammikuuta 1919 annetun painovapauslain nojalla on lähetettävä 5 kappaletta. Kirjasto on velvolinen korvaamaan Helsingin yliopiston kirjaston kustannukset

vapaakappaleiden päällyksellä varustamisesta ja lähettämisestä. — Tämä oli ollut alun pitäen kirjaston toimihenkilöiden pyrkimyksenä; jo heinäk. 5 p:nä 1913 on päivätty ensimmäinen pyyntö, että kirjastolle luovutettaisiin painohallitukselle tulevasta 4 pakkokappaleesta yksi. Kirjavaraston kartunnan kannalta suurin saavutettavissa oleva etu on näin tullut kirjaston osalle. (Ks. 1 liitettä).

Täten saatuihin painotuotteihin, jotka kirjastolle tulevat Yliopiston kirjaston vapaakappaletoimiston välityksellä, eivät kuuluneet sanomalehdet ja aikakauskirjat. Johonkin määrin näidenkin saanti on järjestynyt sen kautta, että Oikeusministeriö kirjelmällä huhtik. 20 p:ltä 1923 on suostunut siihen, että ministeriön painovapausasiain toimistolle kerääntyvät sanomalehdet toistaiseksi, ja sen jälkeen kuin niitä ei enää ministeriössä tarvita, luovutetaan Jyväskylän Tieteelliselle kirjastolle sekä että sanotussa kirjastossa olevain aikakauslehtien vuosikertoja painos-osastoon kertyvistä vuosikerroista täydennetään. (Ks. 2 liitettä). Myönnettyä etua kirjasto on käyttänyt hyväkseen sikäli, että se varastoihinsa kerää laaditun luettelon mukaan valikoiman tärkeimpiä sanomalehtiä. Haitallisesti kirjaston sanomalehti- ja aikakauskokoelmaan on vaikuttanut se, että Helsingin yliopiston kirjaston puolelta on suuressa määrin vaadittu kirjastoltamme täydennystä sikäläisiin vaillinaisiin vuosikertoihin ¹⁾.

Mainittava on myöskin Helsingin yliopiston konsistorin suostumus, että kirjaston yliopistollisten julkaisujen kokoelmia saadaan täydentää kirjaston liikakappaleilla, mikäli niitä siellä on. Niinikään konsistori myönsi kirjastolle vasta kaikki yliopistolliset painotuotteet sekä akateemista

¹⁾ Asettaisimme kysymyksenalaiseksi, onko kirjasto velvollinen edes Oikeusministeriöstä saapuvia sanomalehtivuosisikertoja täten saattamaan makulatuurin arvoiseksi, saati muuta tietä hankkimiaan.

ulkomaista kirjallisuutta, mikäli sitä riittää. Kuitenkin jo mainitun arkistokappaleen kautta, johon yliopistollisetkin painotuotteet kuuluvat, suostumus kotimaisten painotuotteiden osalta ei muodostunut ajan pitkään merkitykselliseksi.

Toinen kirjaston kartunnassa tärkeä tapaus on sen suurin hankinta: Minervan antikvariaatin varasto, joka v. 1914 ostettiin 5,000 mk:an hinnasta. Täten saatu kokoelma, joka Jyväskylään kuljetettuna täytti 9 rautatievaunua, muodostaa vieläkin kirjaston vankan pohjavaraston. Paljon arvottoman ohella siihen sisältyy runsaasti vanhempaa, hyvää suomenkielistä kirjallisuutta, arvokkaita loppupainoksia, aikakauslehtisarjoja y.m., joiden saanti muuta tietä olisi ollut vaikeata, osittain mahdotontakin (mainittakoon vain Jusleniuksen sanakirjakappaleita, Gottlundin teoksia, Kiven Kanervalan ensi painosta y.m.).

Nyt mainitusta kahdesta päälähteestä kirjavarasto on enimmältä osaltaan syntynyt; sen lisäksi se on vuosien kuluessa karttunut eri laitoksilta tulleiden lähetysten ja yksityisiltä, seuroilta tai kustantajilta tulleiden lahjoitusten kautta. Alla seuraa lyhyt katsaus keräyksen pääkulkuun ja lahjoittajiin.

V. 1911.

Seminaarin ja lyseon oppilaiden keräys kesällä 1911, josta palkintoina jaettiin 200 mk.; saaliina oli paraasta päästä vanhempaa hengellistä kirjallisuutta.

V. 1912.

Tohtori W. S. Schildt, aiemmin mainittu kirjasto, 446 nidosta, kirjaston toimesta varustettu arkkitehti T. Salervon suunnittelemissa ex-libris merkeillä; tohtori A. R. Spoof; pan-

kinjohtaja J. Karlstedt; Hämäläis-Osakunnan keräys; valtion virallisia julkaisuja 7 laatikollista.

V. 1913.

Runoilija Paavo Cajanderin kirjasto, jossa oli huomattavasti vanhempaa suomalaista kaunokirjallisuutta. Tähän kirjastoon on kiinnitetty Salervon laatima runoilijavainajan ex-libris, jotta kirjastoon hajoitetuissa kirjoissa säilyisi tieto kirjain alkuperäisestä omistajasta.

V. 1914.

Hämäläis-Osakunnan keräyksiä, m.m. osa professori B. F. Godenhjelm-vainajan kirjastoa.

V. 1915.

Tohtori Spooft, uusi lahjoitus; Schildtin suvun kirjasto, joka oli säilytetty Sysmän Ilolan kartanossa; professorinrouva Edla Freudentahl, Suomen Tiedeseuran Actat; senaatin kirjavarastosta kokoelma virallisia julkaisuja.

V. 1916.

Langin perikunta; kirjailija J. Siljo; rouva Amanda Länkelä, useita paikkakunnallisten lehtien vuosikertoja; senaattori A. Genetzin perilliset, toistakymmentä laatikollista; herra O. Kiljander, vanhempia sanomalehtivuosisikertoja; Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Suomi-kirjoja.

V. 1917.

Lehtori J. Länkelän perilliset; rovasti A. Nyholmin perilliset; kirjaltaja A. Tienheimo, pikkukirjallisuutta kolme lähestystä; tohtori T. Kallio, rautatiehallituksen vuosikertomukset; herrat J. Siljo, M. Airila ja F. A. Hästesko vaihtokappaleita;

toht. A. Granfelt; kirjailija Martti Vuori, suomalaisten kirjailijan teosten venäläisiä käännöksiä; tilanomist. A. Schildt, 81 nidettä; junailija J. Oksanen, 99 nidettä; johtajatar H. Söderström; kauppias F. Wessman, m.m. sanomalehtivuosikertoja; neiti Anna Hassel, lehtori A. F. Hassel-vainajan kirjoja; K. J. Gummerus Osakeyhtiön varastossa olevia kustannustuotteita kappale kutakin; edelleen lahjoituksia Otavalta, Werner Söderström Oy:ltä, Arvi A. Karisto Oy:ltä; Seminarin kirjastosta joukko sanomalehtiä ja vanhempaa kirjallisuutta; Suomen Muinaismuistoyhdistykseltä arvokasta vanhempaa kirjallisuutta sisältävä lähetys.

V. 1918.

Valvoja, J. Siljon kautta 178 numeroa; tohtori A. R. Spoof, latinalaisia kirjoja; kirkkoherranrouva Anna Olander, 2 laatikollista uskonnollista kirjallisuutta; kirjaltaja A. Tienheimo, pikkukirjallisuutta; Senaatin kirjapainosta 15 pakettia käsittävä täydennyskokoelma; Piikkiön lainakirjasto; lehtori K. G. Göös in perilliset.

V. 1919.

Maisteri M. Kivekäs; kirkkoherra Evert Blomberg; lehtori G. G. Ronimus; rehtori K. H. Kahelinin perilliset; johtaja I. Kaitila; lehtori J. Länkelän perilliset; tohtorinrouva H. Jalakanen; kirjaltaja A. Tienheimo, sanomalehtiä ja pikkukirjasia; kust. Oy. Otava; Valtioneuvoston kirjapainosta lähetyksiä.

V. 1920.

Tohtori A. R. Spoof, etupäässä ulkomaista kirjallisuutta; prokuristi T. Riekkola, eräitä vanhempia suomalaisia kirjoja; tarkastaja K. Kunelius; johtaja M. Pihkala. — Entisen painosylihallituksen huostassa olleita pakkokappaleita. Tämä ko-

koelma luovutettiin Jyväskylän kirjastolle Valtioneuvoston päätöksellä $14/3$ 1919. Kokoelma oli varsin runsas, vaikka siitä oli sodan aikana hävinnyt yhtä ja toista. — Valtioneuvoston kirjapainosta lähetyksiä.

V. 1921.

Rouva Lisbeth Hjelt, virallisia julkaisuja; kultaseppä G. A. Gröndahl; tehtailija J. Rusanen; tuomari G. Wadén; metsänhoit. Th. Cannelin; Valtioneuvos Eliel Aspelin-Haapkyllän kirjasto. Jälkisäädöksen mukaan vainajan kirjasto oli tuleva Jyväskylän Tieteelliselle kirjastolle, sen jälkeen kun Suomalaisen Kirjallisuuden Seura on ottanut, mitä katsoo tarvitsevänsä. Kuitenkin Turun yliopiston valtuuskunnan ja Jyväskylän Tieteellisen kirjaston johtokunnan välillä käytyjen neuvottelujen tuloksena, huomioon ottaen valtioneuvoksetar I. Aspelin-Haapkyllän toivomus, päätettiin toistaiseksi sijoittaa Turun yliopiston kirjastoon estetiikkaa ja kirjallisuudenhistoriaa koskeva osa (680 teosta); muu kirjasto, koko määrästä noin $2/3$, saapui Jyväskylän Tieteelliselle kirjastolle. Se on varustettu vainajan ex-libris merkeillä. — Kansanvalistusseura, vanhempaa suomalaista kirjallisuutta; Meteorologinen Keskuslaitos, tieteellistä kirjallisuutta; Sosiaaliministeriö, eräitä sanomalehtien vuosikertoja v:lta 1920; Valtioneuvoston kirjapaino, 2 lähetystä; Valtion Keskuskirjasto, valtiopäiväjulkaisuja. Vielä on mainittava, että vapaussodan aikuinen Jyväskylän intendentuuriosaston arkisto on siirretty kirjastoon.

V. 1922.

Tarkastajanrouva Betty Rein, Tietosanakirja ynnä tieteellistä kirjallisuutta; faktorinrouva Ida Suomela; tohtori A. R. Spoofo, ulkomaista ja kotimaista kirjallisuutta; neiti R. Blomqvist, etupäässä uskonnollisia kirjoja; neiti Ida Savander; erinäiset

oppilaitokset vuosikertomuksiaan; Valtion keskuskirjasto, valtiopäiväasiakirjoja.

V. 1923.

Neiti Hanna Parviainen, teosofista kirjallisuutta; tilanomist. A. Schildt, virallisia julkaisuja y.m.; tarkastajanrouva Betty Reini, etupäässä kasvatusopillista kirjallisuutta; rouva Anna Bergman, suomalaista ja ulkomaista kaunokirjallisuutta; rehtori John M. Pälman, »Sveriges krigshistoria i bilder» (kouluhallituksen kautta); tehtailija H. Toivolan perikunta, sekalaista kirjallisuutta, m.m. sanomalehti Keski-Suomi v. 1876; valtioneuvos Aspelin-Haapkyllän kirjastosta jäännöksiä; lehtori V. Kivilinna, Nuorten Nuijan vuosikertoja; johtaja Niilo Jussila; joukko H. Renqvistin kirjoja; tohtori A. R. Spoof; Eduskunnan kirjasto, valtiopäiväasiakirjoja; Turun Suomalainen yliopisto julkaisujaan; Meteorologinen keskuslaitos julkaisujaan; erinäiset oppilaitokset vuosikertomuksiaan; Pro Iure Nationum, »Die Tätigkeit des Völkerbundes», saapunut myös seuraavina vuosina; Valtioneuvoston julkaisuvarastosta lähetyksiä.

V. 1924.

Professori A. W. Koskimies, vanhempaa kirjallisuutta; maanviljelysneuvos A. Schildt; tuomari Axel Wichmann; tarkastaja K. W. Forsmanin perikunta, etupäässä kasvatusopillista kirjallisuutta; rouva Klaara Wänttinen, etupäässä matemaattista ja koulukirjallisuutta; Åbo Akademi julkaisujansa; Eduskunnan kirjasto, valtiopäiväasiakirjoja; Valtioneuvoston julkaisuvarastosta lähetyksiä.

V. 1925.

Kirkkoherranrouva B. Turkanheimo, etupäässä teologista kirjallisuutta; Jyväskylän lyseossa säilytetty W. S. Schildtin kirjasto; rouva Lilli Rainio, kirkkoherra Anton Liliukselle

kuulunutta vanhempaa kirjallisuutta; lehtori K. Oksala; toht. M. Airila; maanviljelysneuvos A. Schildt, sanomalehtiä y.m.; toht. W. Wartiovaara; Piispainkokouksen sihteeri, eräitä kirjollisia julkaisuja; Turun Suomalaisen yliopiston kirjasto julkaisujaan; Åbo Akademi julkaisujaan; erinäiset oppilaitokset vuosikertomuksiaan; Ulkoasiainministeriö, eri lähetyksiä; Valtioneuvoston julkaisuvarasto, useampia lähetyksiä; Eduskunnan kirjasto, valtiopäiväasiakirjoja; Suomen Itämainen seura julkaisunsa; »Finnish Trade» ja »Bank of Finland Monthly Bulletin» julkaisijoilta.

V. 1926.

Maanviljelysneuvos A. Schildt; kauppias F. Wessman; lehtori K. Oksala; varatuomari K. Heimo; eversti Lennart Forstén; lehtori V. Kivilinna, m.m. joukon Tarton rauhanneuvotte- luissa kerääntyneitä asiapapereita; rouva Ada Ojala, koulujen oppikirjoja sisältävä kokoelma johtaja N. Ojala-vainajan kirjastosta; Ulkoasiainministeriö; Eduskunnan kirjasto; Turun suomalainen yliopisto; Åbo Akademi; Helsingin Kirurginen sairaala; Jyväskylän kunta; erinäiset koulut vuosikertomuk- siaan; Valtioneuvoston julkaisuvarasto, useita lähetyksiä.

Fennica-osastosta sallittakoon meidän tässä esittää muu- tamia teoksia:

MICHAEL AGRICOLA:

Se Wsi Testamentti. 1548. — Nimilehti puuttuu; koko **Alcupuße** on säilynyt, joskin lehdet ovat reunasta rikkinäisiä. Itse teksti on kokoa- naan luettavissa, paitsi osa ensimmäistä lehteä. Lehdet 348 ja 350 puut- tuvat, 349 on rikkinäinen. Kappale on kunnostamaton. Side on asian- tuntijan, maisteri Emerik Olsonin, lausunnon mukaan alkuperäinen. Tum- manruskeissa nahkakansissa on ympäriinsä kapea reunakoriste ja keskellä vinoneliön muotoinen koriste.

2. Sama. — Vaillinaisempi kappale. Nimilehti ja 8 lehteä Alku-
puheesta puuttuu; ensimmäinen säilynyt lehti b ij; lehdet ovat yleensä
mustuneet. Kappale on kunnostettu.

3. **Davidin Psaltari.** 1551. — Tästä kappaleesta puuttuu nimi-
lehti sekä A ij, A iij, B sekä arkit H ja J kokonaan.

4. Sama. — Vaillinaisempi kappale, joka alkaa vasta sivulta XXXIII,
lehdet XXXV, LVI—LIX, LXI, LXII, CXXX puuttuvat.

5. **Weisjut ja Ennosfluxet Mosesen laista ja Propheetista
Ulosheetut.** 1551. — Täydellinen kappale, sidottu yhteen n:o 3:n kanssa.

6. Sama. — Kappale, josta puuttuu lehdet III, LXXXI, LXXXII ja
viimeinen, on yhteen sidottu n:o 4:n kanssa. Loppulehdet risaisia.

7. **Ne Propheetat. Haggaj. Sacharja. Maleachi.** 1552. —
Vaillinainen kappale, viimeinen säilynyt lehti XIX. Yhteen sidottu n:ojen
3:n ja 5:n kanssa.

8. Sama. — Viimeinen säilynyt lehti XVIII. Yhteen sidottu n:ojen
4:n ja 6:n kanssa.

9. **Käsitteä Castesta ja muista Christikunnan menoista.**
1549. — Vaillinainen kappale. Teoksen 40 lehdestä on tässä 19 ynnä
muutamia lehden palasia. Kirja on vähän käytetty, kulumaton kappale,
mutta repimällä revitty rikki.

10. **Messu eli Herran Eestolinen.** 1549. — Vaillinainen kappale,
yhteen sidottu edellisen kanssa. 32 lehdestä on tallella 20, muut revitty pois.

11. **Se meiden HERRAN Jesusen Christusen Dina, yles-
nousemus ja taivaan astumus, niste Nelieff Euangelisteriff
coghofftu.** 1549. — Vaillinainen kappale, yhteen sidottu edellisten kanssa.
26 lehdestä säilynyt 17 1/2, muut revitty. Tämän muuten hyvin säilyneen
kirjan pilaaminen repimällä on sitä valitettavampaa, kun kaikki nämä kolme
teosta ovat erittäin harvinaisia.

Agricolan julkaisemasta 10 teoksesta kirjastolla siis on 4 kaksoiskappa-
leina, joukossa suhteellisen hyvin säilyneitäkin, 3 vaillinaisina yksinäis-
kappaleina. Mainittakoon tässä vielä, että Uuden Testamentin pagineeraus,
joka on erinomaisen virheellinen, eri kappaleissa jonkun verran eroaa
toisistaan. Kun ei kuitenkaan eri painoksia ole, niin asia tietenkin on
käsitettävä siitä johtuvaksi, että kesken painatuksen on virheitä korjattu.

Verrattaessa kirjaston molempia kappaleita keskenään ja erääseen Jyväskylän seminaarin kirjaston kappaleeseen havaitaan seuraavat eroavaisuudet. (Että muissa kappaleissa voi olla lisää näihin eroavaisuuksiin, voinee päätellä K. Soikkelin kirjoituksesta Suomen Graafillisessa vuosikirjassa 1927 s. 40, vaikka hänen huomionsa ei ole tähän seikkaan kiintynyt.)

J. T. K. 1.	J. T. K. 2.	S. K.
XLVII (väärin)	XLVIII	XLVIII
LXXXII (väärin)	LXXXV	LXXXV
CCXXII (oikein)	CCXXI	CCXXI
CCXLVII (oikein)	CCXLVII	CCXL
CCXLIX (oikein)	CCXLIX	CCXLI
CCLXXXII (väärin)	CCLXXXLI	CCCLXXXII
CCCI	ei mitään	CCCI

14. 15. 16. ERICUS ERICI, Postilla, **Eli Ulgoitoimitus, nijnen Ewangeliumitten päälle tuin ymbäri aiaftaian, jaarnatan Jumalan Seuracunaja. I Osa.** Anno 1621. — Kolme kappaletta, vaillinaisia. Paraimmin säilyneestä puuttuu alusta 15 omistuksia y.m. sisältäviä lehtiä ynnä sivut 1—42, lopusta sivut 1177 loppuun. Toisesta yleensä huonommin säilyneestä kappaleesta puuttuu 11 alkulehteä, mutta se on edempänä sekä vaillinainen että rikkinäinen. Kolmannesta puuttuu alku 25 sivuun saakka, lopusta sivu 1170 loppuun; muutenkin on aukkoja.

17. 18. Sama. Postilla j.n.e. **Toinen Osa.** Anno 1625. — Kaksi kappaletta. Paremmasta puuttuu 4 ensimmäistä ja 6:s lehti.

19. 20. Sama. **Catechismus eli Chriřtilifen opin pääcappalet, lyhykäifen ja yxikerraitzen ulgoitoimitoxen tansa.** — Anno 1614. — Kaksi kappaletta. Paremmasta puuttuu alku Bij:hin saakka sekä myöhemmin 7 lehteä.

21. 22. Biblia, **Se on: Coco Pyhä Ramattu Suomexi.** Anno 1642. — Täydellinen kappale, joskin jotkut lehdet paikattuja. (Kaiverrettuja lehtiä ei ole). — Toinen kappale: 6 alkulehteä ja 6 loppulehteä puuttuu.

23—26. Lisäksi mainittakoon GEZELIUKSEN **Suomenkielinen Wierfi ja Ewangeliumi Kiria** 1668, 1667 ja Suomalaiset Manualet vuosilta 1670, 1685, 1693.

Kirjaston fennica-osaston lippuluettelo sisälsi elokuulla 1927 38,329 numeroa; niteitten lukumäärä on tuntuvasti suu-

remppi, koska sarjajulkaisuja voi sisältyä yhteen lippuun kymmenkuntakin. Samoin eri painoksia on merkitty samaan lippuun. Tähän lukuun eivät sanomalehdet sisälly, mutta sitä vastoin luetteloitu osa pikkukirjallisuutta. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että Helsingin yliopiston kirjaston vastaava lukumäärä on arviolta 50,000, joiden lisäksi pikkukirjasia 60 à 70,000; tästä on Turun yliopiston kirjastossa edustettuna ainakin 60%¹. Aina vuodesta 1920, josta vuodesta alkaen arkistokappaleet ovat kirjastoon saapuneet, fennica-osaston kartunta on ollut taattua, vaikkakaan ehdottomasta täydellisyydestä ei voida puhua. Vanhemmalta ajalta ovat keräyksen jättämät aukot yhtä huomattavat kun sen saavutuksetkin, paraassakin tapauksessa kokoelman aina täytyy jäädä normaalikokoelmasta kauaksi taakse, koska intensiivisellä keräyksellä ei enää voida saada sitä vastaavaa aikaan. Heikkoa on 1600- ja 1700-lukujen kirjallisuuden edustus kokoelmassa.

Ulkomaisesta osastosta ei voi tällä erää mitään varmaa sanoa. Tämänkin osaston kirjat kulkivat kirjaston ensimmäisen järjestäjän, kirjailija J. Siljon käsien läpi, hänen haikiessaan esille fennica-kirjallisuuden. Lainaamme siitä selostuksesta, jonka hän antoi lokakuulla 1917 päätettyään työnsä, pari otetta:

»Jos summittain rohkenen arvioida käsieni kautta kulkeeneen kirjamäärän, asettaisin rajaluvuksi 200 ja 300 tuhatta, numeromäärä olisi ehkä likempänä jälkimmäistä lukua², jouskossa on tietysti suuri lukumäärä pieniä vihkosia ja muuta

¹ Edellinen tieto on saatu fil.maist. Holger Nohrströmiltä. Jälkimmäinen on Turun Suomalaisen Yliopiston vuosikirjassa 1926, s. 31. Tämä ilmoitus koskee nimenomaan sitä kirjallisuutta, joka on luetteloituna Wasenius-Pakarisen ja Elmgrenin luetteloissa.

² Tähän sisältynee liika-arviointia; ainakin se on muistettava, että kaksoiskappaleita on viljalti.

»kirjallista lentohiekkaa», mutta onpa runsaasti monumentaalisiakin julkaisuja. — — — —

Ulkomaisella osastolla on merkitystä ja mielenkiintoa etupäässä harvinaisuuksiensa takia, ei normaalikokoelmana edustavinta kirjallisuutta kaikilta aloilta, — mikä onkin ymmärrettävää kirjavaraston satunnaiseen kokoomukseen katsoen.

Monen alan harrastajat saavat kuitenkin epäilemättä paljon iloa ja hyötyä tästäkin osastosta. Ehkä paraiten on edustettuna saksalainen uskonnollinen kirjallisuus — lukemattomien postillain ohella mahtavia teologisia järjestelmiä — sekä kansantalous ja tilastotiede (etupäässä saksalaista, skandinaavista ja italialaista tilastoa). Samaten on latinalais-kreikkalaista kirjallisuutta — sekä alkukielellä että käännoiksi — erittäin runsaasti. Uudemmissa kansoista ovat kaunokirjallisuuden alalla jälleen saksalaiset edustetut täydellisimmin, nimenomaan n.s. klassikkojensa kautta. — Tästäkin kirjastosta huomaa saksalaisen kirjallisuuden suuren levinneisyyden maassamme. — Skandinaavisia kirjailijoita edustaa myös huomattava, vaikka kirjava kokoelma. Sen sijaan on ranskalaisen ja englantilaisen kirjallisuuden määrä verraten vähäinen.

Ulkomainen kirjallisuus on suurelta osalta sidottua, siinä on kookkaita teoksia sekä suuria, usein monikymmenniteisiä sarjoja. Se vaatii suuren tilan, mutta on suhteellisesti nopeampi järjestää kuin fennica-osasto.»

Kasvatusopillinen kirjallisuus, on ainoa kirjaston osasto, jota on ostoilla tuntuvasti kartutettu. Tutkijain tarpeen tyydyttämiseksi on kirjaston johto halukas edelleen täyttämään olevia aukkoja. Kasvatusopillisen osaston rinnalla voitaneen mainita estetiikka ja kirjallisuuden historia, vaikka tämä osa Eliel Aspelin-Haapkyllän kirjastoa, kuten ylempänä on mainittu, sopimuksen nojalla toistaiseksi on sijoitettu Turun yliopiston kirjastoon.

JÄRJESTELYTYÖ.

Uuden kirjastorakennuksen valmistuttua ja sisustustyön jouduttua jollekin rajalle ryhdyttiin kirjavaraston järjestelyyn. Tarkoituksena oli saada lähinnä fennica-osasto sellaiseen järjestykseen, että saataisiin yleiskatsaus kirjavarastoon ja että täten voitaisiin tarjota palveluksia kirjaston käyttäjille. Luokittelun luonnos tehtiin huomioon ottamalla erinäisiä olevia luokitusjärjestelmiä ja se alistettiin kahden asiantuntijan, tohtori G. Schaumanin ja tohtori H. Holman tarkastettavaksi. Varteen ottaen tehdyt huomautukset, muodostui fennica-osaston luokittelu seuraavaksi:

1. Uskonto.

- 1 a. Yleisteokset. Uskontotiede, uskonnonfilosofia ja historia.
- 1 b. Raamatun painokset.
- 1 c. Kirkkohistoria. Dogmihistoria. Patristiikka.
- 1 d. Eksegetiikka. Raamatunhistoria. Jeesuksen elämä. — Dogmatiikka. Etiikka. — Kristologia.
- 1 e. Hartauskirjallisuus.
- 1 f. Käytännöllinen teologia ja lähetysoppi. Kristillisen kirkon toiminta. Lahkot.
- 1 g. Uskonnonfilosofiset suunnat.
- 1 h. Kirkollis- ja pappeinkokousten pöytäkirjat.
- 1 i. Aikakauslehdet.

2. Yhteiskunta ja Valtio. Lakitiede.

- 2 a. Lakitiede.
- 2 b. Lakikokoelmat ja asetukset.

- 2 c. Kansantalous ja tilastotiede. Yhteiskuntaoppi.
- 2 d. Valtio. Puoluekirjallisuus. Käytännöllinen politiikka.
- 2 e. Sotalaitos.
- 2 f. Kunnallislaitos. Osoitekalenterit. Telefoniluettelot.
- 2 g. Valtiopäiväjulkaisut.
- 2 h. Virallinen tilasto.
- 2 i. Komiteain mietinnöt ja ehdotukset.
- 2 j. Aikakauslehdet.

3. Lääketiede.

- 3 a. Lääketiede.
- 3 b. Kansantajuinen lääkitysoppi.
- 3 c. Sairaalat. Lääkärit ja sairaanhoitajat. Apteekit.
- 3 d. Aikakauslehdet.

4. Filosofia.

- 4 a. Filosofia.
- 4 b. Sosiologia.

5. *Kasvatus ja Valistus.*
- 5 a. Kasvatus ja opetusoppi.
 5 b. Koululaitos ja opettajatoimi.
 5 c. Eri koulut. Kouluhistoria ja kertomukset.
 5 d. Yliopisto ja tekn. korkeakoulu. Yliopistolliset julkaisut.
 5 e. Koulujen oppikirjat:
 1. a) Uskonto ja b) filosofia.
 2. Suomen kieli.
 3. Latinan, kreikan ja heprean kielet.
 4. Ranskan kieli.
 5. Saksan ja englannin kielet.
 6. Ruotsin kieli.
 7. Venäjän kieli.
 8. Historia ja yhteiskuntaoppi.
 9. Maantiede.
 10. Luonnontieteet.
 11. Matematiikka.
 12. a) Harjoitusaineet, b) pika-
 kirjoitus, c) musiikki.
 13. Kirjekaaviot.
- 5 f. Elämänohjekirjallisuutta.
 5 g. Vapaa valistustyö. Eläinsuojelus.
 5 h. Kirjastolaitos.
 5 i. Aikakauslehdet.
6. *Estetiikka ja Taiteet.*
- 6 a. Estetiikka.
 6 b. Kuvaamataiteet, arkkitehtuuri ja taideteollisuus.
 6 c. Musiikki.
 6 d. Teatteri ja puhetaito. Lausunto.
 6 e. Aikakauslehdet.
 6 f. Nuotit.
 6 g. Laulukirjat.
7. *Kirjallisuuden historia. Bibliografia. Kansanrunouden tutkimus.*
- 7 a. Yleinen kirjallisuuden historia.
 7 b. Kotimainen ja virolainen kirj. historia.
 7 c. Itämainen ja klassillinen kirj. historia.
 7 d. Romaaninen kirj. historia.
 7 e. Germaaninen (paitsi skandinaav.) kirj. historia.
 7 f. Skandinaavilainen kirj. historia.
 7 g. Slaavilainen kirj. historia.
 7 h. Bibliografia.
 7 i. Kansanrunouden tutkimus.
 7 j. Mytologia.
8. *Kaunokirjallisuus.*
- 8 a. Kansanrunous.
 8 b. Kotimainen kaunokirjallisuus.
 8 c. Ulkomainen kaunokirjallisuus.
 8 d. Lasten kirjat ja aikakauslehdet.
9. *Kielitiede.*
- 9 a. Vertaileva ja historiallinen kielitiede. Fonetikka.
 9 b. Suomalais-ugrilainen kielitiede.
 9 c. 1) Klassillinen kielitiede.
 2) Klassillinen kirjallisuus.
 9 d. Romaanilainen kielitiede.
 9 e. Germaanilainen —»—
 9 f. Slaavilainen —»—
 9 g. Muut kielet.
 9 h. Tekokielet.
 9 i. Sanakirjat.
 9 j. Tulkki-kirjat.
 9 k. Aikakauslehdet.

10. *Historia ja Arkeologia.*

- 10 a. Yleinen historia.
- 10 b. Suomen historia.
- 10 c. Skandinavian historia.
- 10 d. Venäjän, Puolan ja Itämeren maakuntain historia.
- 10 e. Muiden maiden historia.
- 10 f. Elämäkerrat. Genealogia.
 - 1) Ryhmäteokset, matriikkelit.
 - 2) Yksityishenkilöiden elämäkerrat.
- 10 g. Aikakauskirjat.

11. *Maantiede ja Kansatiede.*

- 11 a. Maantiede.
- 11 b. Antropologia, etnografia ja kotiseutututkimus.
- 11 c. Matkakertomukset, matkailu.
- 11 d. Aikakauskirjat.
- 11 e. Kartat.

12. *Yleinen luonnontiede. Biologia.*

13. *Eläintiede.*

14. *Kasvitiede.*

15. *Mineralogia. Geologia.*

16. *Kemia. Tavaraooppi.*

17. *Fysiikka. Meteorologia.*

18. *Astronomia. Matematiikka. Geodesia.*

19. *Teknilliset tieteet. Teollisuus.*

- 19 a. Teknilliset tieteet, teollisuus.
- 19 b. Kotiteollisuus ja käsityöt.
- 19 c. Aikakauslehdet.

20. *Kauppa- ja Liike-elämä.*

- 20 a. Kauppa- ja liike-elämä, merenkulku.
- 20 b. Osuustoiminta.
- 20 c. Aikakauslehdet.

21. *Maa-, Metsä- ja Kotitalous.*

- 21 a. Maanviljelys- ja karjanhoito. Puutarhanhoito.
- 21 b. Metsänhoito ja kalastus.
- 21 c. Eläinlääketiede.
- 21 d. Käytännöllinen talous, pienkarja.
- 21 e. Aikakauslehdet.

22. *Urheilu ja Leikit. Ajanviete.*

- 22 a. Kirjat. Valokuvaus. Filatelia.
- 22 b. Aikakauslehdet.

23. *Yleiskirjallisuus. Tieteellisten seurain julkaisut. Aikakauskirjat ja Sanomalehdet.*

- 23 a. Monisisältöiset tilapäisjulkaisut ja kalenterit, almanakat.
- 23 b. Yleiset kokoelmateokset, tietosanakirjat.
- 23 c. Tieteellisten seurain julkaisut. (Monisisältöiset).
- 23 d. Yleiset aikakauskirjat ja kuva-lehdet.
- 23 e. Sanomalehdet.

Fennica-osaston järjestelyä kesti suunnilleen puolitoista vuotta. Varaston luotteloimistyö, johonka jo järjestelyn aikana oli ryhdytty, saatiin v. 1917 likimäärin loppuun, mutta sitä

on sittemmin jatkettu, koska kirjavaraston karttumisen ymmärrettävästi edellyttää keskeytymätöntä luettelointityötä.

Luettelolippuja on kirjoitettu vain yksi, jotenka systemaattinen luettelo — säännöllisesti jatkuvan hankintaluettelon ohella — on toistaiseksi kirjaston ainoa. Että luokittelu ei kuitenkaan mene pitkälle, selviää edellä painatetusta luokittelujärjestelmästä, jossa eräiden ryhmien jako jo on osoittautunut suotavaksi. Lainauksen ollessa vähäistä on voitu tulla toimeen tällä luettelolla, joka itse asiassa samalla on varastoluettelo, koska kirjain asettelu hyllyille on suoritettu tarkoin luettelon systeemiä noudattaen. Kuitenkin kirjastovaliokunta on nyttemmin päättänyt teettää luettelolippuja kaksi kappaletta, jotta saadaan syntymään aakkosellinen yleisluettelo. Systemaattinen asettelu kernaasti toistaiseksi pysytettäisiin fennica-osastossa, kunnes siitä johtuvat kirjain siirtelyt, jotka ahtaissa tiloissa käyvät pakollisiksi, lopulta ehkä vievät mekaanisempaan asetteluun. Paitsi että siirrot vievät aikaa, on niistä sekin haitta, että kirjat, varsinkin sitomattomat, joutuvat karsimään. Kun luettelokorteissa ei ole signumeja, jotka viittaisivat määrättyihin hyllyihin, niin siirrot eivät kuitenkaan ole aiheuttaneet signumijärjestelmän muuttamista luettelossa, niinkuin monastikin kirjastoissa on sattunut. — Hyllyille on harvemmin, kuin suotavaa olisi ollut, asetettu teoksia kaksin kappalein, joka seikka vasta on korjattava.

TOIMIHENKILÖT.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura Jyväskylässä valitsi kokouksessaan lokak. 1 p:nä 1912 Jyväskylän Tieteellisen kirjaston hoitovaliokuntaan sääntöjen mukaisesti 5 varsinaista ja 5 varajäsentä. Varsinaisiksi jäseniksi tulivat hovineuvos A. W. v. Zweyberg, toht. K. J. Jalkanen, tilanomistaja Aatos Schildt, tohtori W. Parviainen ja lehtori Y. Blomstedt sekä ensimmäiseksi varajäseneksi tohtori M. Airila, toiseksi lehtori E. Wänttinen, kolmanneksi agronomi K. W. Koskelin, neljänneksi lehtori K. Oksala ja viidenneksi tohtori F. A. Hästesko.

Kirjaston hoitovaliokunnan eri jäsenten toimiaika selviää seuraavasta :

Hovineuvos A. W. v. Zweyberg varsinaisena jäsenenä $\frac{1}{10}$ 1912—† $\frac{10}{5}$ 1917.

Tohtori K. J. Jalkanen varsinaisena jäsenenä ja puheenjohtajana $\frac{1}{10}$ 1912—† $\frac{9}{1}$ 1917.

Tilanomist. A. Schildt varsinaisena jäsenenä $\frac{1}{10}$ 1912— $\frac{28}{8}$ 1924, varapuheenjohtajana $\frac{8}{5}$ 1914— $\frac{25}{2}$ 1917, puheenjohtajana $\frac{25}{2}$ 1917— $\frac{28}{8}$ 1924.

Toht. W. Parviainen varsinaisena jäsenenä $\frac{1}{10}$ 1912— $\frac{28}{8}$ 1924.

Leht. Y. Blomstedt varsinaisena jäsenenä $\frac{1}{10}$ 1912—† $\frac{6}{12}$ 1912.

Tohtori M. Airila varajäsenenä $\frac{1}{10}$ 1912— $\frac{6}{12}$ 1912, varsinaisena jäsenenä $\frac{6}{12}$ 1912— $\frac{28}{8}$ 1924, sihteerinä $\frac{1}{10}$ 1912— $\frac{20}{7}$ 1917.

Lehtori E. Wänttinen varajäsenenä $\frac{1}{10}$ 1912— $\frac{9}{1}$ 1917, varsinaisena jäsenenä $\frac{9}{1}$ 1917—† $\frac{17}{8}$ 1922.

Agronomi K. W. Koskelin varajäsenenä $\frac{1}{10}$ 1912— $\frac{10}{5}$ 1917, varsinaisena jäsenenä $\frac{10}{5}$ 1917— $\frac{28}{8}$ 1924.

Lehtori K. Oksala varajäsenenä $\frac{1}{10}$ 1912— $\frac{17}{8}$ 1922, varsinaisena $\frac{17}{8}$ 1922— $\frac{28}{8}$ 1924.

Tohtori F. A. Hästesko varajäsenenä $\frac{1}{10}$ 1912— $\frac{28}{8}$ 1924.

Lehtori G. G. Ronimus varajäsenenä $\frac{?}{5}$ 1914— $\frac{19}{4}$ 1919.

Lehtori S. Ruotsalo varajäsenenä $^{25}/_2$ 1917— $^{28}/_8$ 1924.

Kauppias F. Wessman varajäsenenä $^{30}/_9$ 1917— $^{28}/_9$ 1918 ja $^{2}/_4$ 1924— $^{28}/_8$ 1924.

Lehtori J. Laurosela varajäsenenä $^{28}/_9$ 1918— $^{28}/_8$ 1924.

Johtaja N. Ikola varajäsenenä $^{19}/_4$ 1919— $^{2}/_4$ 1924.

Tohtori S. Kuusi varajäsenenä $^{2}/_4$ 1924— $^{28}/_8$ 1924.

Tieteellisen kirjaston hoitovaliokunnan tointa on jatkunut elokuun 28 p:stä 1924 Yliopistoyhdistyksen valtuuskunta asettamansa kirjastovaliokunnan kautta, jonka jäseninä ovat olleet:

Tohtori M. Airila $^{28}/_8$ 1924— $^{3}/_1$ 1925, puheenjohtajana $^{30}/_9$ 1924— $^{3}/_1$ 1925.

Tohtori J. Laurosela $^{28}/_8$ 1924, varapuheenjohtajana $^{30}/_9$ 1924—.

Tohtori S. Kuusi $^{28}/_8$ 1924—.

Johtaja N. Jussila $^{1}/_{10}$ 1924—.

Maanviljelysneuvos A. Schildt $^{3}/_1$ 1925—, puheenjohtajana $^{16}/_1$ 1925—.

Lehtori K. Saarialho sihteerinä $^{8}/_8$ 1924—.

Kirjastonhoitajana on toiminut kirjaston perustamisesta vuoteen 1917 toht. M. Airila. $^{22}/_{11}$ 1915 valittiin hänen johdolla kirjastoa järjestämään kirjailija J. Siljo, jonka työtä kirjastossa jatkui lähes vuoden ajan.

Kirjaston järjestelytyötä valittiin vuoden 1917 alusta jatkaamaan fil.maist. Niilo Jussila, joka tämän jälkeen on jatkanut ja johtanut järjestelytyötä. Hänen työnsä oli keskeyksissä yhden vuoden (1918) ajan; osanotto vapaussotaan ja haa-voittuminen siinä aiheutti keskeytyksen.

Konekirjoittajana kirjastossa on toiminut vuonna 1917 ja jatkuvasti huhtikuusta 1919 neiti Martta Hovila, jonka huostassa fennican luettelointityö tänä aikana on ollut samoin kuin osittain järjestelytyökin. Tilapäisiä apuvoimia on kirjastossa usein käytetty.

KIRJASTON NYKYISYYS JA TULEVAISUUS.

Miten Jyväskylän Tieteellisen kirjaston tähänastisia saavutuksia on arvosteltava?

Olemassaolonsa aikana kirjasto on saanut iloita monestakin tunnustuksen sanasta niiden puolelta, jotka ovat sen kokoelmiin tutustuneet, mutta myöskin moneen arvostelevaan sanaan. Kävijän huomio on voinut kiintyä siihen, että tilan puute on siksi uhkaava, että uusien lähetysten sijoittaminen jo tuottaa vaikeuksia, tai siihen, että kirjasto työskentelee vähäisillä työvoimilla; kirjastomies voi kenties havaita luetteloimisessa tai hyllyille sijoittamisessa sattuneita virheellisyyksiä. Voiko myöskään olla takeita siitä, että vallitsevassa tilan- ahtaudessa ei satu häviämisiä? Mutta hän on myöskin voinut ihmetellä, että on saatu siksi suuri kirjavarasto synty- mään, varasto, johon sisältyy moniaita mille kirjastolle tahansa kunniakkaita harvinaisuuksiakin, ja jos hän kuulee, että kaikki on saatu, ei tosin rahatta ja hinnatta, mutta kuitenkin varsin vähillä kuluilla, niin hän ymmärtäen, että saavutusten takana täytyy olla kappale harrasta keräystyötä, ohjeena Porthanin sana, että jokainen kirjain, jonka edellisinä vuosisatoina maamihemme ovat julkaisseet ja joka on välttänyt kohtalon epäsuopeuden, on ahneesti talteenotettava, — on kenties valmis antamaan tunnustuksenkin sanan.

Oikeaan osuvan arvostelun on huomioon ottaminen, mikä tehtävä kirjastolle on tahdottu antaa, ja arvosteltava toiselta puolen tätä asetettua päämäärää sinään, toiselta puolen sitä, miten tarkoituksenmukaisesti kirjasto pyrkii päämääräänsä.

On tällöin huomattava, että kirjaston tehtävä on tähän asti ollut ennen kaikkea kerätä ja säilyttää fennicaan kuuluvaa kirjallisuutta. Kirjaston lainauksen ollessa toistaiseksi vähäinen — kotilainoja oli v. 1926 432 — ei ole ensiluokkaisen

tärkeätä järjestelytyö, vaan säilytystyö. Että kirjaston johto on täysin tietoinen siitä, että sen hoitoon uskotun kirjaston tulee moitteettomasti säilyttää kaikki, mitä sen haltuun joutuu, on selvää. Nykyiset vähäiset työvoimat ovat riittäneet sen kirjallisuuden järjestelyyn ja luettelointiin, mikä vuosittain on fennicaan tullut lisää. Pikkukirjallisuuttakin on aika ajoin tilapäisvoimin järjestetty, vaikka tällä alalla työtä edelleenkin kaivataan. Voi siis sanoa, että fennica-osasto, puutteellisuudesta huolimatta, kykenee nykyisessä kunnossaan palvelemaan esiintyvää lainaustarvetta.

Vain varastoituina ovat sitä vastoin fennican kaksoiskappaleet ja kaikki ulkomainen kirjallisuus; likimääräistäkään tietoa siitä, mitä tämä varastoitu osa, joka rökkiöinä täyttää ullakon, sisältää hyvää, ei ole. Varmaa on, että täällä arvokkaan ohella on melko paljon sellaista, jolla ei voi katsoa minkäänlaista merkitystä olevan ja joka siis aikanaan, kaikkea varovaisuutta noudattaen, voidaan hävittää. Ei ole tarkoituksenmukaista, että tämänlaatuinen kirjasto, jonka mahdollisuuksille tilat ja varat aina asettavat tiukat rajat, poikkeuksetta keräisi ja tallettaisi kaiken, mikä sille sattuu joutumaan. Keskittyminen on tärkeätä, ja keskittyminen on kirjaston sääntöjen ensimmäisessä pykälässä jo määritelty niin, että sen tarkoituksena pidetään mahdollisimman täydellisen kotimaisen kirjallisuuden mallikokoelman luominen ja arvokkaan vieraskielisen kirjallisuuden hankkiminen.

Nykyinen tilanne ei vielä pakottavasti vaadi lisäämään työvoimia. Laajemman järjestelytyön mahdollisuuksia näet itse asiassa ei ole nykyisessä huoneustossa. Mikään asia yliopistoyhdistyksen valtuuskunnalla ei olekaan ollut suuremman huolen ja huolenpidon esineenä kuin kirjastorakennuksen saanti yliopistoyhdistykselle ja lisärakennuksen rakentaminen. Yhä uudelleen tämä asia palaa valtuuskunnan pöytäkirjoissa.

Lisärakennusta varten tarvittavan maa-alueen valtuusto kokouksessaan 6/6 1924 päätti lahjoittaa yliopistoyhdistykselle nykyisen kirjastorakennuksen vierestä ottaen huomioon, että oli katsottu soveliaimmaksi rakentaa uutisrakennus välittömänä jatkona kirjastorakennukseen. Tämä lisärakennus, joka aluksi voisi palvella muitakin kuin kirjaston tarpeita, tulisi vaatimaan arviolta miljoonan markan kuluja. Mitä nykyiseen kirjastorakennukseen tulee, niin on yliopistoyhdistyksen puolelta katsottu kohtuulliseksi, että rakennus saataisiin, joskaan ei lahjana, niin ainakin lunastamalla se sellaisella summalla, joka vastaisi kaupungille siitä koituneita kuluja. Lopullista esitystä asiasta ei ole tähän mennessä valtuutetuille tehty.

Yliopistoyhdistyksen varat ovat liian vähäiset, jotta niitä suuremmassa määrässä voitaisiin uutisrakennukseen kiinnittää. Näin ollen on tässä turvattava yksityisten anteliaisuuteen ja valtion avustukseen. Yliopistoyhdistyksen valtuuskuntaa elähyttää se tietoisuus, että Jyväskylän kirjaston veroinen laitos edustaa kulttuuriarvoa, jonka hyväksi sopii odottaa yleisestikin varoista avustusta. Epäilemättä on ajateltavissa, että kirjasto välittömästi osoittautuu hyödylliseksi siten, että se suuremmassakin määrässä kuin tähän asti asettaa kirjavaransa laajemmankin yleisön käytettäväksi, kumminkin aina huomioon ottaen, että se ei voi ottaa varsinaisen kansankirjaston tehtäviä suorittaakseen ja että harvinaisuuksia lainaksi annettaessa on noudatettava asiaan kuuluvaa varovaisuutta. Riittävän, ajanmukaisen rakennuksen aikaansaanti, siinä on tällä kertaa kirjastokysymyksen ponsi. Tämän asian hyvä ratkaisu on osaltaan tehostava keräystyötä kirjavarojen kartuttamiseksi.

Valtioneuvoston päätös,

joka koskee julkisille kokoelmille ja tieteellisille laitoksille tarkoitettujen painokirjoitusten lähettämistä ja jakamista.

Annettu Helsingissä, 14 päivänä maaliskuuta 1919.

Valtioneuvosto on, 4 päivänä tammikuuta 1919 annetun painovapauslain 13 §:n nojalla, katsonut hyväksi antaa seuraavat tarkemmat määräykset sanotussa lainpaikassa mainittujen painokirjoitusten lähettamisestä ja jakamisesta:

1 §.

Kirjanpainaja on velvollinen puolivuositain Helsingin yliopiston kirjastoon lähettämään julkisille kokoelmille ja tieteellisille laitoksille tarkoitetut vapaakappaleet, siten että tammi- ja heinäkuun kuluessa lähetetään se, mikä viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana on painettu. Lähetysten mukaan on pantava kolme lehtipaperiin kirjoitettua tai painettua yhtäpitävää erikohtaista luetteloa siitä, mitä lähetetään, joissa luetteloissa kirjapainon esimies samalla vakuuttaa, että lähetys käsittää kaiken sen, mikä painovapauslain ja tämän päätöksen mukaan on toimitettava. Mitä tulee kuvapiirroksiin ja jonkun teoksen muihin erityisesti painettuihin ja jäljennettyihin liitteisiin, on luetteloissa mainittava, mihin teokseen ne kuuluvat. Yksi kappale luetteloja jää Yliopistonkirjastoon, toinen toimitetaan Oikeusministeriöön ja kolmas luettelo palautetaan varustettuna merkinnällä että lähetys on vastaanotettu. Jollei kirjanpainaja ole määrätyn lähetysajan kuluessa painanut mitään sellaista, josta vapaakappale on lähetettävä, on kirjapainonmistajan annettava siitä kirjallinen ilmoitus kirjastolle.

2 §.

Mitä säädetään kirjanpainajan velvollisuudesta lähettää vapaakappaleita älköön sovellutettako sellaisiin vähäisiin painotuotteisiin kuin ovat: täytettävät lomakkeet (joihin ei kuitenkaan ole luettava maanvuokras, torppari- eikä huoneenvuokrasopimuksia, oppilas- eikä päästökirjoja), käyntikortit, muistoseppeleennauhat, kirjepaperi ja kirjeenkuoret, ristisiteet, osoiteliput, tavarapussit ja nimiliput, ohjelmaa vailla olevat pääsyliput y.m.s. Sitä vastoin on kirjanpainajan lähetettävä saman teoksen kaikki muuttamattomatkin painokset. Jos saman painoksen eri kappaleet poikkeavat toisistaan sisällyksen puolesta, tulee kirjaston saada sellaisia poikkeavia kappaleita. Milloin saman painoksen kappaleita ilmestyy erilaisissa ulkoasuissa, tulee yhden vapaakappaleista kuulua ulkoasultaan

parhaimpiin. Jos koko painos kirjakaupassa myydään sidottuna, on ainakin yksi kappale toimitettava sidottuna. Kaikki painotuotteet ovat toimitettavat täysin valmiina; päällyksiin ei saa tehdä merkintöjä.

3 §.

Helsingin Yliopistonkirjastoon toimitetut vapaakappaleet jaetaan siten, että painokirjoituksista, joita lähetetään viisi kappaletta, Helsingin yliopistonkirjasto, Eduskunnan kirjasto, Turun akatemian kirjasto, Turun suomalainen yliopisto ja Jyväskylän tieteellinen kirjasto saavat kukin yhden kappaleen. Painotuotteet, joita Eduskunnan kirjasto ei tahdo liittää koelmiinsa, joutuvat Wiipurin kaupunginkirjastolle.

Vapaakappaleista, joita toimitetaan kaksi kappaletta, joutuu toinen Helsingin yliopistonkirjastolle; ja toista kappaletta saa Turun suomalainen yliopisto sen mitä on painettu suomeksi ja vierailta kielillä ja Turun akatemian kirjasto sen mitä on painettu ruotsiksi.

4 §.

Helsingin Yliopistonkirjaston kustannukset vapaakappaleiden päällyksellä varustamisesta ja lähettämisestä korvaavat vastaanottajat.

Helsingissä, 14 päivänä maaliskuuta 1919.

Oikeusministeri.

LIITE 2.

VALTIONEUVOSTO

OIKEUSMINISTERIÖ

Helsingissä,
huhtikuun 20 p:nä 1923.

N:o 601.

*Jyväskylän tieteellisen kirjaston
kirjastonhoitajalle.*

Valtioneuvosto on tänään tapahtuneessa esittelyssä katsonut hyväksi suostua siihen että Oikeusministeriön paino-osastoon kerääntyvät sanomalehdet toistaiseksi ja sen jälkeen kuin niitä ei enää ministeriössä tarvita luovutetaan Jyväskylän tieteelliselle kirjastolle sekä että sanotussa kirjastossa olevain aikakauslehtien vuosikertoja paino-osastoon kertyvistä vuosikerroista täydennetään; minkä Oikeusministeriö, Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, saa Teille tiedoksi ilmoittaa.

Ministeri *Otto Akesson.*

Vanh. hallitussihteeri *T. Langolain.*